

Ivo Daalder, Haagse jongen in de coulissen van de macht	Ontstaan en ontwikkeling van de NAVO	Nederland, hofleverancier NAVO-leiders	Den Haag, eeuwenlang zetel van vrede en recht	8 generaties over de VN	Kinderen in Gaza
2	4	6	8	17	23

TWEEDE HAAGSE KRANT

VREDE & RECHT

THE HAGUE NEWSPAPER OF
PEACE AND JUSTICE
(DIGITAL EDITION: QR-CODE)

JUST
PEACE.
FESTIVAL
12-26 JUN
2025

Brengt vrede en recht tot leven
Bringing peace and justice to life

Ivo Daalder: IN DE COULISSEN VAN

Ivo Daalder (links), toen de Amerikaanse ambassadeur van de NAVO, en de Amerikaanse minister van Defensie Robert Gates. Foto: Gettyimages

Een gewone Haagse jongen. Of niet? Ivo Daalder kon de afgelopen decennia van heel nabij de gebeurtenissen in de wereld volgen en ook sturen. Een ontmoeting met een man in de coulissen van de macht.

Door Willem van der Ham

Of je die dag nu naar CNN of de BBC kijkt, overal is de achtergrond hetzelfde. Een raam met een intrigerend kunstwerk en uitzicht op Lake Michigan. Ivo Daalder geeft commentaar. Het is 10 mei. 'Putin offers direct talks with Ukraine', is de kop. Zijn woorden komen kalm en helder de huiskamers van de wereld binnen. Ook andere media consulteren hem, zoals Fox News en de New York Times. Zijn optredens in podcasts worden goed beluisterd. Op 10 mei en de dagen ervoor en erna. De visie van Daalder (65) doet ertoe.

Ik ken hem nog van toen hij op de lagere school zat. Hij zat een klas lager. Onze ouders waren dik bevriend. Ik spreek Ivo als hij wacht op Vancouver International Airport.

Hij is op doorreis van Alaska naar Chicago.

Eerst maar even herinneringen ophalen.

"Wij woonden in de Zilver-schoonstraat, mijn ouders, broer, zus en ik. Daar liggen ook mijn eerste herinneringen, want ik was tweeënhalftoen we daarheen verhuisden. Tot mijn zestiende heb ik in Den Haag gewoond, totdat we naar Italië vertrokken voor het werk van mijn vader, de politico-loog Hans Daalder. Ik ben en voel me best een Montessoriaan, want vanaf de kleuterschool zat ik op de Montessorischool Laan van Poot en vervolgens was ik leerling van het Haags Montessori Lyceum. Het was een mooie jeugd. Ik voetbalde net als mijn broer bij Quick. Helaas heb ik geen of nauwelijks contact meer met mensen van die scholen, maar ik heb Den Haag ervaren als een geweldige stad."

"Ik kan niet zeggen dat Den Haag

als internationale stad of de politiek mij toen bezighield of dat ik dankzij bijvoorbeeld het Vredespaleis een roeping voelde om politieke wetenschapper te worden. Ik behoorde niet tot de beste leerlingen, ik ging liever voetballen en zo. Maar ook omdat ik later vrij vaak bij mijn ouders thuiskwam, die naar het Bezuidenhout waren verhuisd, voel ik me nog een echte Hagenaar en zie ik Nederland nog steeds als mijn eigen land. Ik volg het Nederlands elftal en de Nederlandse schaatsers op de Olympische Spelen. Ik hou van Nederlandse kaas, Nederlandse drop."

TACTISCHE KERNWAPENS

Na Italië trok Ivo naar Engeland, waar hij studeerde aan de University of Kent en in Oxford, om vervolgens naar de Verenigde Staten te emigreren. Bij de Massachusetts University of Technology promoveerde hij in 1990 op het onderwerp 'De aard en praktijk van flexibele respons: NAVO Strategie en tactische kernwapens'.

Ivo: "Ik werd in 1994 Amerikaans staatsburger en moest toen mijn Nederlanderschap opgeven. Dat had ik liever niet gedaan. Maar aan de andere kant: Amerika lokte wel. Aan tafel werd bij ons thuis veel gesproken over politiek en over de oorlog en het belang van een sterke rol van de Verenigde Staten voor het behoud van onze vrede en veiligheid. Maar dat ik al die bijzondere functies kreeg... Echt, ik stippelde mijn carrière heus niet uit. Je rolt er

eigenlijk gewoon in."

Die carrière is in één woord indrukwekkend. Met tal van wereldleiders stond Ivo in direct contact. Hij was ook betrokken bij gebeurtenissen die tot de grote trauma's van Nederland in het recente verleden behoren, de deportatie van 7500 tot 8000 moslimmannen en jongens, die later bijna allen zijn vermoord door Servische troepen in de Bosnische stad Srebrenica (in de zomer van 1995), en het neerhalen van de

'Echt, ik stippelde mijn carrière heus niet uit. Je rolt er eigenlijk gewoon in'

Boeing 777-200ER van Malaysia Airlines, MH17 (2014). Tijdens de gebeurtenissen in Srebrenica was Ivo lid van de Nationale Veiligheidsraad, uitvoerend bureau van de president, en vlak voor de ramp met de MH17 was hij de Amerikaanse ambassadeur van de NAVO.

"De tweede dag dat ik in het Witte Huis werkte op de National

DE MACHT

Security Council (NSC), 2 augustus 1995, bladerde ik door de The National Intelligence Daily, een soort dagelijkse briefing voor de president, maar dan minder gedetailleerd en zeker niet met alle zeer gevoelige informatie die er beschikbaar was. Er stonden foto's in van de massagraven in Srebrenica. Die foto's moesten een idee geven van wat er was gebeurd. Zij werden vervolgens verspreid door de Amerikaanse ambassadeur bij de VN en de Veiligheidsraad, Madeleine Albright. Mijn carrière bij de overheid begon dus met dit bloedbad. Het beïnvloedde in nog grotere mate wat ik anderhalf jaar lang zou doen, toen ik zelf bij de Nationale Veiligheidsraad werkte als onderdeel van het Bosnië-team en zeer betrokken was bij de gesprekken over hoe niet alleen op Srebrenica moest worden gereageerd, maar ook hoe een definitief einde aan het conflict moest worden gemaakt. Kort daarop, op 19 augustus 1995, kwam het trieste nieuws en vervolgens de begrafenis van de drie Amerikanen die omkwamen op de Mount Igman Road toen ze probeerden Sarajevo binnen te komen. Dat was het begin van een meeslepend proces dat uiteindelijk leidde tot de vredesovereenkomst, waarbij ik als coördinator van de uitvoering van het vredesverdrag bij de NSC zeer direct betrokken was. Met Nederland en de Nederlandse rol had ik niet veel te maken. We waren gericht op het vinden van een manier om het conflict te beëindigen. En toen dat conflict eenmaal was beëindigd, moesten we ervoor zorgen dat het vredesverdrag werd uitgevoerd. Daar heb ik in die periode dus vooral mijn tijd aan besteed."

DOCHTER

"Ik kan niet zeggen of de VS lessen uit Srebrenica heeft getrokken. De VS was niet direct bij dit conflict betrokken. We hadden niet deelgenomen aan de VN-operatie. Madeleine Albright ergerde zich eraan dat het maar niet lukte om de oorlog te beëindigen. Zij was er voorstander van om als VS te interveniëren. Al Gore, vicepresident, steunde haar. Hij zou naar de president zijn gegaan om te zeggen: 'We moeten iets doen, ik

kan dit niet accepteren. Mijn dochter vroeg me waarom we dit laten gebeuren.' Het heeft wel de besluitvorming in 1999 met betrekking tot Kosovo beïnvloed."

"Een van de lessen die uit Srebrenica en Bosnië als geheel zijn geleerd, is dat vroegtijdige interventie meer kans van slagen heeft en belangrijker is dan te laat hande-

'Allemaal, Clinton, Gates of wie dan ook, ze stonden open voor advies en voor nieuwe suggesties'

len. In die zin heeft het geleid tot een proactiever interventiebeleid, waarschijnlijk met de meest proactieve versie daarvan in de oorlog in Kosovo. Kort daarop werd George Bush president die juist campagne voerde tegen dit soort humanitaire interventies. En toen kwam 9/11, Afghanistan, Irak en nog heel wat meer. Dat maakte Srebrenica in de ogen van Amerikanen toch een minor issue."

Ivo werkte vervolgens bij het gezaghebbende Brookings Instituut en kreeg een aanstelling als hoogleraar Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Maryland. Toen Barack Obama in januari 2009 Georg W. Bush jr. opvolgde als president, werd Ivo benoemd als ambassadeur bij de NAVO namens de Verenigde Staten.

HILLARY CLINTON

Ivo: "Als ambassadeur had ik vooral te maken met de minister van Defensie. Dat waren er in mijn tijd drie: Robert Gates, Leon Panetta en Chuck Hagel. En natuurlijk met

Hillary Clinton, die minister van Buitenlandse Zaken was. De contacten met hen waren intensief. Vijf keer per jaar kwam ofwel de minister van Defensie of de minister van Buitenlandse Zaken, en soms beiden, naar Brussel, en er waren twee topontmoetingen: één in Lisbon en één in Chicago waar onder meer de president, de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie, en de nationale veiligheidsadviseur bij waren. Allemaal, of het nu Clinton was, Gates of wie dan ook, ze stonden open voor advies en voor nieuwe suggesties. Ze keken naar jou als de expert. Ze waren zeer betrokken. Ze stonden zeer open voor deelname van ambassadeurs en anderen aan het besluitvormingsproces, waar ik een bijzondere rol in speelde vanwege mijn achtergrond en mijn visie op de NAVO en kernwapens. Al waren ze het niet altijd met me eens, ze luisterden wel naar mijn ideeën en suggesties."

DOWNHILL

Wat Rusland betreft: ik had een zeer nauwe werkrelatie met de Russische ambassadeur Dimitri Rogozin, met wie ik vaak contact had, vooral in 2010 en 2011, voornamelijk om te werken aan de mogelijkheid van een raketafweersysteem. Toen ik vertrok, was er nog maar weinig bereikt. Het was toen al duidelijk dat de relatie tussen Rusland en de NAVO steeds slechter werd. Het ging redelijk goed toen Dmitri Medvedev president was. Hij was op de NAVO-top in 2010, en we ontmoetten hem in Sochi in 2011. Maar toen Poetin terugkeerde in 2012, ging het 'downhill' met de relatie. Poetin kwam niet naar de NAVO-top van 2012 in Chicago. Zeker na de Russische inval in Georgië in 2008 stond de vraag of Poetin ook de Oekraïne zou binnenvallen nog niet zozeer ter discussie, maar het was wel al een kwestie waaraan veel mensen dachten. Europa waar schuwde herhaaldelijk dat Rusland op een revanchekoers was om de Europese veiligheidsordening te veranderen. Het was daarom niet zo verrassend toen het gebeurde. Er was vooraf geen consensus binnen de NAVO over hoe met deze kwestie

om te gaan, en er is ook nu geen consensus over hoe we hiermee moeten omgaan."

OEKRAÏNE

Ivo komt niet naar Den Haag als de NAVO-top plaatsvindt. Zijn jongste zoon trouwt dan in Chicago. Maar volgen doet hij het natuurlijk wel. "De kwestie van de defensie-uitgaven is een echt Amerikaans probleem geweest met betrekking tot de Europeanen, teruggaand tot 1952, toen Harry Truman eiste dat Europa zestig van de negentig divisies zou instellen om de NAVO te verdedigen tegen een Sovjet-aanval. Dus het idee dat Europa meer moet uitgeven, is iets waar elke ambassadeur op heeft aangedrongen. Ik ook. Wat uiteindelijk veranderde, was niet Trump, maar Poetin in 2014. Poetin annexeerde een deel van Oekraïne (de Krim) en orkestreerde een opstand in Donbass in Oekraïne. De vraag of er meer aan defensie moest worden uitgegeven, werd een vraag waar de meeste bondgenoten het in 2014 over eens waren. Twee jaar voordat Donald Trump werd gekozen, kwam de NAVO overeen om tegen het einde van het decennium twee procent van het BBP aan defensie te besteden. De verhogingen van de defensie-uitgaven sinds 2014 zijn aanzienlijk geweest en zijn gerealiseerd op momenten dat de spanning met Rusland het grootst was, met name na de volledige invasie van Oekraïne in februari 2022."

'Ik ga meer schrijven – ik heb nog ideeën voor een aantal boeken'

TRUMP

"Wat sinds Trump wel heel anders is, is de positie van de Verenigde Staten in het internationale krachtenveld. Donald Trump is de eerste president sinds de jaren twintig die afstand heeft genomen van het traditionele standpunt dat de Verenigde Staten een positieve rol moeten spelen in internationale aangelegenheden, dat zij zich moeten engageren in internationale aangelegenheden en dat zij dit moeten doen via sterke allianties, een open economisch systeem en de verdediging en bevordering van democratie en mensenrechten. Democratische en Republikeinse presidenten hebben tachtig jaar lang een systeem gehanteerd dat was gebaseerd op deze fundamentele principes, dat onder Roosevelt tot stand kwam en onder Truman werd voortgezet, en dat sindsdien de manier was waarop de Verenigde Staten zich engageerden."

"Trump gelooft daar niet in. Hij gelooft niet in allianties. Hij gelooft niet in vrijhandel en economische systemen. Hij gelooft niet echt in defensie, bevordering van democratie en mensenrechten. Dat alles is op de achtergrond geraakt. Hij ge-

looft dat het internationale systeem dat is gecreëerd en in stand wordt gehouden, wapens heeft gebruikt tegen de Verenigde Staten, dat anderen hebben geprofitteerd van de Verenigde Staten. Hij wil dat het systeem ten koste van die anderen wordt hervormd en beter de belangen van Amerika dient. Hij valt terug op een meer negentiende-eeuwse visie op de internationale politiek en het gebruik ervan. Hoe betreurenswaardig ook voor de wereld, het is wel de realiteit van vandaag."

UNIEKE VERANTWOORDELIJKHEID

"Met betrekking tot de Verenigde Naties en mondiale organisaties in het algemeen is er altijd een fundamentele kloof geweest tussen de visie dat soevereine staten gelijk zijn en een realiteit waarin dat niet zo is. Dit uit zich vooral in het vermogen om invloed uit te oefenen op wat er zowel binnen als, nog belangrijker, buiten de grenzen gebeurt. Daarom leggen minder machtige staten meer nadruk op de noodzaak van een internationaal systeem gebaseerd op onderlinge gelijkheid, terwijl sterkere staten vertrouwen op hun eigen macht en kracht, onafhankelijk van internationale instellingen. Die laatste positie heeft de Amerikaanse visie op de VN en de Veiligheidsraad beïnvloed en daardoor kon de VS voorbijgaan aan universele principes en instituties. Dat gaat niet alleen op voor Donald Trump, maar voor de meeste presidenten en regeringen in het verleden en vandaar ook de houding ten opzichte van het Internationaal Strafhof en andere instanties. Het is gebaseerd op het gevoel dat de Verenigde Staten een unieke verantwoordelijkheid dragen die niet door anderen kan en mag worden beperkt."

LAATSTE INTERVIEW?

Na twaalf jaar te hebben gewerkt voor de Chicago Council on Global Affairs, een onafhankelijke, non-profitorganisatie die zich inzet voor het vergroten van kennis en betrokkenheid bij mondiale aangelegenheden, gaat Ivo Daalder eind juni met pensioen. Betekent dit dat hij zijn werk helemaal voor gezien houdt? Is dit misschien zijn laatste interview? Of zal hij commentaar blijven geven voor tv en elders?

Ivo: "Ik stop met organisaties runnen. Maar echt pensioen, dat zit er niet in. Ik keer in de herfst terug naar Harvards Kennedy School waar ik veertig jaar geleden mijn vrouw heb ontmoet en ik een senior fellow op het Belfer Center for Science and International Affairs zal zijn. Ik ga meer schrijven – ik heb nog ideeën voor een aantal boeken. En blijf commentaar geven, op televisie, via mijn podcast 'World Review met Ivo Daalder' en op mijn substack 'America Abroad'."

Minister van Defensie Leon Panetta (met rode stropdas) en Ivo Daalder. Foto: Gettyimages

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

NAVO-top in Den Haag: de context en de uitdagingen

Op 24 en 25 juni kijkt heel de wereld naar Den Haag. Dan vindt de NAVO-top plaats, waarbij vermoedelijk alle regeringsleiders van de NAVO-landen zullen aanschuiven. Aan de vooravond ervan heerst scepsis. De top zou al met een dag zijn ingekort en zelfs was het lang de vraag of de Amerikaanse president wel zou komen. Zal er sprake zijn van eendracht of juist van verdeeldheid? Terwijl de spanningen en dreigingen in de wereld toemen, rollebollen de NAVO-lidstaten over elkaar heen. Wat gaat zich afspelen in Den Haag en wat zijn de uitdagingen?

Opening NAVO-conferentie in de Ridderzaal te Den Haag, met erevoorzitter Dean Rusk (Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken), minister Joseph Luns en Dirk Stikker, secretaris-generaal van de NAVO, 12 mei 1964. Foto: Joop van Bilsen/Anefo (Nationaal Archief)

Door Sabine Mengelberg

In 1949 werd met het Verdrag van Washington de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) opgericht. Doel: het garanderen van militaire bescherming van de aangesloten lidstaten en het bieden van onderlinge solidariteit. De Tweede Wereldoorlog dreunde toen nog na. Het communisme was sterk in opkomst, want na de Sovjet-Unie – een van de overwinnaars in 1945 die de invloedssfeer van Oost-Europa niet meer uit handen wilde geven – was er in China een communistisch regime aan de macht gekomen. Een nieuwe oorlog dreigde, terwijl de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki bewezen dat zo'n oorlog de vernietiging van de hele wereld kon betekenen.

Artikel 51 van het VN Handvest uit 1945 bood de mogelijkheid voor landen zich te verenigen om gevaren het hoofd te bieden. Daarin is het zogenaamde inherente recht tot individuele of collectieve zelfverdediging vastgelegd, het recht aan een staat of groep staten zich te verdedigen tegen een bedreiging of gewapende aanval. Het Warschaupact, het militair bondgenootschap van zeven communistische landen in Europa met de Sovjet-Unie als bindende kracht, volgde in 1955 op basis van datzelfde artikel. Het Warschaupact werd twee jaar na de val van de Berlijnse Muur opgeheven. De NAVO bleef bestaan. Naast collectieve verdediging, de traditionele kerntaak van de NAVO, kreeg de NAVO andere taken. De NAVO zocht de samenwerking met de voormalige Warschaupact-landen en de uitbreiding van het bondgenootschap en richtte

zich op crisis-beheersing, bijvoorbeeld op de Balkan en in Afghanistan. Poetin kuste de

toch wat ingedommelde reus bruut wakker. Met de Russische annexatie van de Krim in 2014 en de oorlog in Oekraïne in 2022 ligt de hoofdtak van de NAVO weer bij afschrikking en verdediging.

AGENDA

De aanstaande NAVO-top in Den Haag is niet alleen een belangrijke top voor Nederland als organisator, maar ook voor het NAVO-bondgenootschap in zijn geheel. Er deden zich immers recentelijk nogal wat wrijvingen voor en de oorlogsdreiging is

om de samenleving te destabiliseren of zelfs aan te vallen.

INTERNE DREIGING

Zeker sinds het aantreden van Donald Trump is de spanning ook intern om te snijden. Dat kwam wel vaker voor, bijvoorbeeld toen Frankrijk na de Suez-crisis van 1956 tien jaar later uit de NAVO trad onder Charles de Gaulle en in 2003 na de Amerikaanse invasie in Irak om het bewind van Saddam Hoessein omver te werpen. Dus is het wel zaak toch een mate van eenheid uit te stralen om de geloofwaardigheid en vastberadenheid van het bondgenootschap overeind te houden. Juist die interne spanningen tussen de bondgenoten op velerlei vlakken maken de aankomende top een bijzondere. Tot nog toe is de tweede termijn van de Amerikaanse president Trump een nog grotere schok dan zijn eerste termijn voor het bondgenootschap, zeker voor trans-Atlantisch georiënteerde Europese staten als Polen, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Bijvoorbeeld omdat de Verenigde Staten (VS) dreigen Groenland te annexeren en Canada willen inlijven als 52ste staat. De Amerikaanse houding ten opzichte van Groenland en daarmee bondgenoot Denemarken bedreigt de interne solidariteit.

Officieel heeft de NAVO geen mandaat ten aanzien van conflicten tussen lidstaten. Het mandaat ligt letterlijk alleen bij de collectieve verdediging tegen aanvallen van buitenaf. Er heerst bovendien verdeeldheid binnen het bondgenootschap ten aanzien van de relatie met zowel Rusland als China. Waar de VS een dialoog wil starten met Rusland is dit voor sommige bondgenoten, onder andere de Baltische staten, Polen en Finland, vooralsnog onbespreekbaar. Tegelijkertijd kijken de meeste Europese bondgenoten anders dan de VS aan tegen de relatie met China. En dan is er nog een dilemma: de regering-Trump blijkt geen voorstander van de

Europese Unie (EU); tegelijkertijd ligt de eis op tafel dat de Europese NAVO-bondgenoten hun militaire capaciteiten versterken met tot mogelijk wel 5 procent van het Bruto Binnenlands Product (BBP), wat voor de Europese lidstaten slechts mogelijk is door verdere Europese integratie op het gebied van defensie.

WERELDVISIES

Het wordt dus een ingewikkelde top waar ook twee wereldvisies diametraal tegenover elkaar staan en de machtsverhoudingen aan het schuiven zijn. Door alle conflicten in de wereld worden veel landen bijgedreven en wordt de roep om samenwerking sterker. Dat is ook in de praktijk te zien. Denk aan de toetreding tot de NAVO van Finland en Zweden, de mogelijk verdere uitbreiding van de Europese Unie, de toenadering van de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk. Bovendien vindt er buiten de NAVO en de Europese Unie ook meer samenwerking plaats. De zogenaamde BRICS-organisatie, de groep van landen waartoe India, China en Brazilië behoren, de sterkst groeiende economieën van de wereld, breidt zich uit en probeert meer invloed te verwerven. Aan de andere kant spreiden staten steeds meer een naar binnen gekeerde politiek tentoon, een renaissance van de natiestaat als oplossing voor de boze buitenwereld.

Als gevolg van al deze dilemma's is het onduidelijk hoe de NAVO-top, en daarmee de toekomstige Europese veiligheidsorde, eruit komt te zien.

Met dit alles in het achterhoofd zullen deskundigen met argusogen volgen hoe de lidstaten tijdens en ook na de top zullen opereren. Welke machtsorde zal er binnen de trans-Atlantische relatie en Europa gaan overheersen? In een wereld van toenemende geopolitieke spanningen is onderlinge solidariteit van groot belang. Den Haag zal aantonen hoe die vlag erbij hangt.

Sabine Mengelberg is universitair docent internationale veiligheidsstudies aan de Nederlandse Defensie Academie.

Den Haag zal aantonen hoe de vlag erbij hangt

groot. Wat staat er zoal op de agenda? In de eerste plaats natuurlijk de vele dreigingen die zich rondom het NAVO-territoir bevinden en vooral de oorlog in Oekraïne. Ook de algehele toename van conflicten wereldwijd, de relatie van het bondgenootschap met China, vluchtelingenstromen, klimaatproblematiek en terrorisme zullen aan de orde komen. De lidstaten worden bovendien in sterkere mate bedreigd door niet-statelijke actoren die onderling vaker samenwerken, zoals Iran met terroristische groeperingen als Hezbollah. Het palet aan bedreigingen is breed. Het gaat allang niet meer alleen om traditionele militaire dreigingen, maar ook om het weerstaan van cyberaanvallen op infrastructuur, destabiliseren van verkiezingen of migranten die worden ingezet bij de grenzen van de Baltische staten

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

'OTHERING'

Door Caecilia Johanna van Peski

'Othering' – het 'anders zijn' – is een psychologisch mechanisme dat scheidslijnen creëert en individuen of groepen categoriseert als 'anders' of 'niet één van ons'. De gevolgen ervan voeden vooroordelen, discriminatie en geweld. Othering kan tot oorlog leiden. Om die reden is het van groot belang dit begrip te herkennen en te doorgronden.

Othering is in feite het tegenovergestelde van erbij horen; waar erbij horen acceptatie en inclusie van iedereen impliceert, suggereert othering intolerantie en uitsluiting.

'Anders' kan gebaseerd zijn op een breed scala aan kenmerken, waaronder leeftijd, handicap, etniciteit, nationaliteit en ras, genderidentiteit, geslacht, taal, beroep, politieke voorkeur, religie, seksuele geaardheid, huidskleur, sociaaleconomische status en ook hoe iemand zich gedraagt.

Het tegengaan van die schadelijke processen vraagt om het tegenovergestelde van othering: samenschap.

Mensen 'otheren' mensen die ze eigenlijk helemaal niet kennen. Gebrek aan persoonlijke kennis en contact met mensen kunnen zo leiden tot allerlei aannames over hen. Dit maakt het gemakkelijker om hen als vreemden, vijanden of zelfs minder menselijk te zien.

Tot een sociale groep behoren brengt veel voordelen met zich mee. Aan de positieve kant kan deel uitmaken van een sociale groep zorgen voor steun, zorg, verbinding, bescherming en identiteit. Aan de negatieve kant kan het echter bijdragen aan buitensluiting, vooroordelen en conflicten met mensen buiten de groep. Buitensluiting kan daarbij een dramatische impact hebben op mensen. Buitensluiting kan hen voor het leven tekenen. Mensen die tot een minderheidsgroep behoren, kunnen vanwege othering te maken krijgen met achterstelling op economisch terrein, bij hun huisvesting of carrière, of in het strafrecht, het onderwijs en de gezondheidszorg.

Othering is ook aanwezig in de huidige Amerikaanse politiek – en ook de onze – aan beide kanten van het politieke spectrum. Het heeft bijgedragen aan complottheorieën, de verspreiding van desinformatie, cultuuroorlogen, de bouw van vijandsbeelden en geweld in het echte leven. Autoritaire leiders bijvoorbeeld wakkeren angst en wrok jegens 'anderen' aan om steun te krijgen voor hun politieke doelen. Strategische othering kan door leiders of politieke partijen worden gebruikt om bepaalde acties te rechtvaardigen of om publieke steun te verwerven van mensen die reageren op die angsten en zorgen.

In mijn eigen werk – in Nederland en internationaal, binnen de krijgsmacht, binnen multilaterale organisaties, binnen gemeenschappen waar ik zelf deel van uitmaak en binnen gemeenschappen waarmee ik werk in oorlogsgebied – probeer ik alert te zijn op verschijningsvormen van othering. Ik weet dat dit voor mij niet slechts een academische oefening mag zijn, maar dat ik een morele verplichting heb om mijzelf op te roepen tot actie. Die reis leg ik inmiddels al heel wat jaren af en is uitdagend geweest. Ik ben ook zeker nog niet op mijn eindbestemming aangekomen. Het vergde van mij waakzaamheid en de bereidheid om ongemakkelijke waarheden onder ogen te zien, ook in mijzelf. Maar in die strijd bleek ook de belofte te schuilen dat ik samen met anderen bij kan dragen aan een toekomst waarin 'anders' niet alleen wordt getolereerd, maar ook gevierd, waarin elk individu zich gewaardeerd en verbonden voelt, en waarin het weefsel van menselijke ervaring is geweven met draden van meelevendheid, acceptatie en begrip.

Laten we in het jaar dat we stilstaan bij tachtig jaar vrede en tachtig jaar Verenigde Naties ons samen inzetten om de structuur van het 'anders-zijn' stap voor stap te ontfalen en zo een meer inclusieve, meer meelevende, en veerkrachtigere wereld voor iedereen te creëren.

Caecilia Johanna van Peski is in de rang van overste verbonden aan de Koninklijke Marine.

Iedereen is alert bij het NATO Communications and Information Agency (onderzoek cyber security) aan de Oude Waalsdorperweg. Foto: PR

Pas op voor desinformatie

Door Han Bouwmeester

Vrede is de voortzetting van oorlog met andere middelen,' was een recente uitspraak van de Russische spindoctor Vladislav

Soerkov. Daarmee verbasterde hij de bekende uitspraak van de Pruisische militair en filosoof Carl von Clausewitz: 'Oorlog is de voortzetting van politiek met andere middelen.' De woorden van Soerkov komen niet uit de lucht vallen; ze zijn illustratief voor de huidige opvattingen in het Kremlin. Soerkov laat in het midden wat die andere middelen zijn, maar het lijkt erop dat de Russische autoriteiten zich alles permitteren om die opvatting van vrede als voortzetting van oorlog met andere middelen te realiseren.

Het Westen heeft hier andere opvattingen over. Vrede geeft ons een grote mate van vrijheid. We kunnen doen en laten wat we willen, mits we binnen de regels blijven. Sterker nog, we koesteren die vrijheid, zeker hier in Nederland. Die soepele manier van leven en omgaan met elkaar is ons erg dierbaar. Maar vrede en vrijheid zijn kwetsbaar, en daarom dienen ze goed te worden beschermd. Het gevoel van vrede en vrijheid komt alleen volledig tot z'n recht in een veilige omgeving.

RUSSISCHE DREIGING

Is veiligheid wel altijd gegarandeerd? Momenteel zijn op het wereldtoneel allerlei ontwikkelingen gaande, zoals de oorlog in Oekraïne, het conflict in het Midden-Oosten, de wijzigende houding van de Verenigde Staten en de opkomst van het mondiale Zuiden. Binnen de NAVO, waartoe Nederland ook behoort, worden de houding en activiteiten van de Russische Federatie als de grootste dreiging beschouwd. Immers, het grondgebied van de NAVO grenst aan Russisch grondgebied. De Russische dreiging wordt niet alleen fysiek gevoeld, met kans op een gewapend treffen, maar ook op andere vlakken, iets waar Soerkov al op hintte.

Eén van die andere vlakken waar de Russische autoriteiten zich op richten, is ondermijning van de samenleving met behulp van desinformatie. Al sinds de Russische annexatie van het Oekraïense

schiereiland de Krim in 2014 verrichten westerse experts meer onderzoek naar het gebruik van desinformatie door Russische politici, diplomaten, militairen, veiligheidsdiensten en media. Destijds verspreiden de Russische autoriteiten en media al berichten over onderdrukking van Russische minderheden op de Krim en over Oekraïne, dat in de greep zou zijn van fascistische Oekraïners die wilden aansluiten bij het decadente Westen. Volgens Poetin moest hij daarom de Krim wel annexeren.

INFORMATIEWANORDE

Na de annexatie waarschuwden westerse inlichtingendiensten steeds meer voor Russische inmenging in westerse landen. Zo hebben de Russen met desinformatie onder meer de verkiezingen in de Verenigde Staten in 2016 en later ook in 2020 getracht te beïnvloeden en ook het Brexit-referendum in 2016 in Groot-Brittannië. De Raad van Europa heeft in 2018

Open samenlevingen moeten alert zijn op ondermijnende campagnes

onderzoek laten doen naar desinformatie en kwam tot de conclusie dat het een overkoepelende term is geworden voor informatie waarmee je anderen kunt beïnvloeden of zelfs beschadigen. De Raad spreekt dan ook niet meer van 'desinformatie', maar van 'informatiewanorde' die bestaat uit drie soorten informatie. Ten eerste de misinformatie, waarbij mensen niet-feitelijke informatie delen zonder de bedoeling te hebben anderen daarmee in een kwaad daglicht te stellen. Ten tweede de 'zuivere' desinformatie, de niet-feitelijke informatie die bewust wordt gedeeld om anderen te schaden. Ten derde is er de malinformatie, waarbij feitelijke informatie uit de context wordt gehaald of details worden uitvergroot om anderen pijn te doen.

De Russische desinformatie, die de Russische autoriteiten veelal door anderen laten verspreiden zodat ze elke betrokkenheid kunnen ontkennen, is vooral de zuivere desinformatie en malinformatie. De Russische autoriteiten trachten vooral met gemanipuleerde beeldvorming over politieke onderwerpen en met hun leugens het vertrouwen in overheidsorganisaties aan te tasten. Mensen gaan dan twijfelen aan het wettelijke gezag van hun land met als resultaat dat ze zich steeds minder aan wet- en regelgeving gaan houden. Dit tast de interne veiligheid aan. Mensen trekken hun eigen plan, vertrouwen elkaar niet meer en voelen zich ook niet meer verantwoordelijk voor de maatschappij. De samenleving raakt ernstig verdeeld.

ALERT

Open samenlevingen, die een grote mate van individuele vrijheid nastreven zoals in Nederland, moeten daarom alert zijn op dit soort ondermijnende campagnes. Juist doordat we in ons land die vrijheid zo hoog in het vaandel hebben staan, ligt het erg gevoelig om passende maatregelen tegen desinformatie te nemen. Immers, de overheid in Nederland wil niet voorschrijven welke informatie men nu wel of niet moet geloven dan wel media verbieden om bepaalde informatie te verspreiden. Wel beginnen in Nederland het desinformatiebewustzijn en de mediawijsheid toe te nemen. Scholen schenken hier aandacht aan, waarbij leerlingen leren om niet direct alles te geloven wat er op televisie, op de radio, in kranten, op websites of social media wordt verkondigd. Nee, integendeel, ze leren kritisch te kijken naar nieuwe informatie en om telkens verschillende bronnen te gebruiken in plaats van hun mening te baseren op slechts één bron. En deze wijze les geldt niet alleen voor leerlingen maar voor iedere burger.

Han Bouwmeester is in de rang van brigadegeneraal hoogleraar militair-operationele wetenschappen verbonden aan de Nederlandse Defensie Academie.

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Het gezicht van de NAVO: de secretaris-generaal

Door Georg Frerks

Mark Rutte is niet de enige Nederlander die tot secretaris-generaal van de NAVO is verkozen. Drie personen gingen hem voor. Daarmee is Nederland hofleverancier: geen enkel land leverde er meer. De NAVO is een politiek en militair bondgenootschap dat wordt bestuurd door de Noord-Atlantische Raad (NAR) waarin de permanente vertegenwoordigers van de lidstaten bijeenkomen. Daarnaast komen periodiek ministers of staatshoofden bijeen, zoals op de aankomende NAVO-top in Den Haag. De secretaris-generaal (SG) zit de raad voor. De SG bepaalt de agenda's, faciliteert discussies en besluitvorming, coördineert de dagelijkse gang van zaken en is belast met de uitvoering van de besluiten. De SG onderhoudt contacten met regeringsleiders en representeert de NAVO naar buiten toe. Hij is letterlijk en figuurlijk het gezicht van NAVO.

Persconferentie tijdens de NAVO-conferentie in Den Haag door secretaris-generaal Dirk Stikker, 11 mei 1964. Foto: Eric Koch/Anefo (Nationaal Archief)

Persconferentie tijdens de NAVO-conferentie in Den Haag door secretaris-generaal Joseph Luns, 29 mei 1979. Foto: Rob C. Croes/Anefo (Nationaal Archief)

Dirk Stikker:
'Het meest fundamentele vraagstuk van de nucleaire wapens dat de NAVO niet heeft kunnen oplossen, is: bij wie berust de beslissing over het gebruik en wie bepaalt de doelen?'

Joseph Luns:
'We moeten de Sovjet-Unie niet intimideren, maar wel begrijpen'

Dirk Uipko Stikker
(21 april 1961 - 1 augustus 1964)

Belangrijkste onderwerpen: kwestie Cyprus die tot ernstige spanningen tussen de NAVO-leden Turkije en Griekenland leidde, de onafhankelijke opstelling van Frankrijk onder president Charles de Gaulle, Cuba-crisis.

De VVD'er Dirk Stikker (1897-1979) was een sterk voorstander van Europese samenwerking. Na de verkiezingen van 1948 werd hij minister van Buitenlandse Zaken en hij was onder andere voorzitter van de Raad van Ministers van de nieuwe Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (OEES) en een van de grondleggers van de Europese Betaalunie. Na een geschil met fractievoorzitter Pieter Oud over de kwestie Nieuw-Guinea bood hij zijn ontslag aan als minister en verliet hij in 1952 de VVD. Hij werd Nederlands ambassadeur in Londen en in 1958 permanent vertegenwoordiger bij de NAVO. In zijn buitenhuis aan het Comomeer ontving hij invloedrijke politici als Konrad Adenauer, Paul-Henri Spaak en Dean Acheson. Toen Spaak voortijdig vertrok als SG bij de NAVO, werd Stikker unaniem door de Noord-Atlantische Raad gevraagd; op 21 april 1961 trad hij aan als eerste Nederlandse SG. Stikker stond op goede voet met president Kennedy, die hem met de Air Force One liet ophalen toen Stikker ernstig ziek was. Hij werd opgenomen in het militaire Walter Reed ziekenhuis in Washington. Na zijn aanvankelijke herstel werd de functie van SG toch een te grote fysieke last en trad hij in 1964 voortijdig terug. De laatste zinnen van Stikker in zijn lezenswaardige memoires zijn karakteristiek voor hem: 'De voorbijgaande praal van macht legt geen gewicht in de schaal der geschiedenis. Daarin telt alleen het lot van allen, niet de macht van enkelen Werkelijke grootheid [ligt] verborgen in het blijvend zoeken naar eenheid en de handhaving van vrijheid, vrede en rechtvaardigheid.'

Joseph Marie Antoine Hubert Luns
(1 oktober 1971 - 25 juni 1984)

Belangrijkste onderwerpen: de Jom Kippoer-oorlog (militair conflict tussen Israël en een coalitie gevormd door Egypte en Syrië in 1973), spanningen tussen Griekenland en Turkije over Cyprus, NAVO-dubbelbesluit, uitbreiding van de NAVO met Spanje.

Joseph Luns (1911-2002) diende tussen 1952 en 1971 in acht Nederlandse kabinetten. Tot 1956 als minister zonder portefeuille en daarna als minister van Buitenlandse Zaken. Luns was een markante figuur en een vurig atlanticus. Hij stond een robuuste defensiepolitiek voor en werd gezien als een realpoliticus en een goed onderhandelaar. Dit paste in de tijd van de Koude Oorlog en hielp hem bij het krijgen van de positie van SG bij de NAVO in 1971. Luns maakte zich sterk voor uitbreiding van de NAVO met Spanje en bereikte het NAVO-dubbelbesluit over de plaatsing van kruisraketten met kernlading op Europees grondgebied. Ook zette hij zich in voor modernisering van de NAVO en het op peil houden van de bewapening. Hij wist ook de krachten te bundelen na de invasie van de Sovjet-Unie in Afghanistan. Luns liet zich in Brussel rondrijden in een groene Rolls-Royce, hoewel hij ook een erg informele kant had met zijn moppen en grappen die hij in diverse talen kon opdissen; vergaderingen zat hij zo nu en dan op zijn pantoffels voor. Hij geldt als de meest onconventionele SG ooit. Bij zijn aftreden in 1984 reikte president Reagan hem de *Presidential Medal of Freedom* uit. Luns bleef in Brussel wonen tot zijn dood; hij vond dat Nederland te progressief was geworden.

Secretaris-generaal van de NAVO Jaap de Hoop Scheffer (rechts op de rug gezien) aan tafel op 3 april 2008 in Boekarest in de marge van de NAVO-top. Verder: VN-secretaris-generaal Ban Ki-Moon, voorzitter Europese Commissie Jose Manuel Barroso, de Noorse minister van Defensie Anne-Grete Stroem-Erichsen, de Russische president Vladimir Poetin, een vertaler, de Roemeense vrouw van de president Maria Basescu, nog een vertaler, president van de VS George W. Bush, de Roemeense president Traian Basescu, de vrouw van de Amerikaanse president Laura Bush en de Duitse bondskanselier Angela Merkel. Foto: Sorin Lupsa (AFP)

JAAP DE HOOP SCHEFFER:

'Ik hoef Rutte geen advies te geven'

Jakob Gijsbert (Jaap) de Hoop Scheffer
(1 januari 2004 - 1 augustus 2009)

Belangrijkste onderwerpen: Kosovo, 9/11, 'war on terror', Afghanistan, Irak.

Toen Jaap de Hoop Scheffer nog minister van Buitenlandse Zaken was, vertelde de Britse minister van Buitenlandse Zaken Jack Straw tijdens een diner aan zijn vrouw dat ze in NAVO-kringen dachten aan De Hoop Scheffers kandidatuur. Hijzelf wist toen nog van niets. De Hoop Scheffer: "Het was een mistig proces van enige maanden om de steun onder de bondgenoten te peilen en consensus te bereiken. In 2004 trad ik aan als SG. De SG wordt vaak gezocht uit middelgrote landen die zelf geen al te uitgesproken belangen of agenda hebben en daarom minder geneigd zijn zich te bemoeien met het werk van 'hun' SG."

De NAVO kende hij al goed. Als 'jong broekje' werkte De Hoop Scheffer op de permanente vertegenwoordiging bij de NAVO. "Dat was nog in de tijd van de Koude Oorlog, ten tijde dus van de 'klassieke NAVO'. De discussies gingen over de plaatsing van atoomraketten en er was een forse militaire presentie in Duitsland met het oog op een mogelijke aanval uit de Sovjet-Unie. Er waren toen ook veel Nederlandse soldaten in Duitsland gelegerd. Maar bovenal was de NAVO toch een politiek-militair bondgenootschap. Het ging niet alleen om wapens en troepen, maar zeker ook om gedeelde waarden als vrijheid en democratie. Interessant genoeg was er toen binnen de NAVO al de Eurogroep, waar met medewerkers en instemming van de Verenigde Staten gemeenschappelijk Europees overleg plaatsvond. Gelet op de hedendaagse discussies over de rol en bijdrage van Europa aan de NAVO is dat feit niet zonder betekenis."

WITTE WIJN

In 2004 trof hij een totaal andere NAVO aan. Hij definieert die als 'expeditionaire NAVO'. De NAVO zat met 100.000 militairen in Afghanistan, er was een vredesmissie in Kosovo

en de NAVO verleende humanitaire hulp na de zware aardbeving in Kasjmir. De Hoop Scheffer: "De NAVO werd een beetje te veel een gereedschapskist waar iedereen het zijne dacht uit te kunnen halen. Bezuinigen op defensie was bon ton. De West-Europese democratieën waren na de val van de Berlijnse Muur en de implosie van de Sovjet-Unie als het ware in een strandstoel gaan liggen en hadden zich een spreekwoordelijk glas witte wijn ingeschonken. Ze rekenden op de Verenigde Staten voor hun veiligheid, op Rusland voor hun energie en op China voor goedkope producten. Het probleem van westerse democratieën is bovendien de beperkte horizon als gevolg van de regelmatige verkiezingen, wat langdurigere politieke en parlementaire steun voor inzet lastig maakt. Neem de Afghanistan-moeheid die optrad. Als we niet uitkijken, gebeurt dat nu ook weer met Oekraïne! Eigenlijk kon geen enkele serieuze operatie meer worden ondernomen zonder een leidende rol van de Verenigde Staten, omdat de eigen defensiebudgetten in Europa drastisch waren gekrompen onder het mom van vredesdividend."

TABOE

Tijdens zijn periode als SG waren uiteraard 9/11 en de daaropvolgende 'war on terror' – de militaire campagne die de Amerikaanse president George Bush Jr. startte om het terrorisme wereldwijd te verdrijven – belangrijke onderwerpen. Voor hem betekende dit behoorlijk balanceren tussen twee kampen. Binnen de NAVO ontstond een grote kloof tussen de Verenigde Staten aan de ene kant en Frankrijk en Duitsland aan de andere kant over de invasie in Irak. Door toch op het Amerikaanse verzoek in te gaan om troepen te leveren en zo mee te doen aan de missie in Afghanistan, kon dit geschil van zijn scherpe kanten worden ontdaan en een gebaar richting president Bush worden gemaakt. Ook in Afghanistan werd om de hete brij heen gedraaid. De Hoop Scheffer: "Het woord 'oorlog' was uit den boze in Nederland en in Duitsland was het woord 'Krieg' taboe. In Nederland werd gesproken over een wederopbouwmissie. Het besef dat

dit een veel te rooskleurig beeld was, brak pas door toen ook Nederlandse soldaten de hoogste prijs betaalden."

NORM

Alle Amerikaanse presidenten stelden de hoogte van de defensiebegroting van de bondgenoten aan de orde. Dat was een permanent thema. De Hoop Scheffer: "Uiteindelijk is in 2014 op de top in Wales de tweeprocent-norm vastgesteld, maar veel landen konden of wilden dat niet bijbenen, tot zeer recent. Die norm zal op de komende top wel ergens richting de drieënhalve procent van het Bruto Binnenlands Product gaan voor defensie, plus anderhalf procent voor gerelateerde kosten

'Trump beseft niet hoe belangrijk soft power is'

als verbetering van de infrastructuur en cyber security. Het is nieuw dat het niet voldoen aan gemaakte afspraken over de uitgavennorm nu direct gekoppeld wordt aan de bescherming van die landen door Amerika. Uiteindelijk is een sterke, verenigde NAVO ook een Amerikaans belang en Poetin moet overtuigd blijven dat de afschrikking door de NAVO geloofwaardig is en blijft."

HAKBIJL

Dan het Rusland van Poetin. "Toen de Russische nationalist en hard-liner Dmitry Rogozin in 2008 werd benoemd tot NAVO-ambassadeur, nam hij als welkomstcadeau een grote doos voor mij mee waarin een enorme hakbijl zat. Rogozin zei dat de strijdbijl nu begraven was, maar uit alles bleek het tegenovergestelde. In 2005 noemde Poetin de ineenstorting van de Sovjet-Unie al de grootste geopolitieke ramp van de twintigste eeuw! Op de veilig-

heidsconferentie in München twee jaar later was Poetin keihard en bevatte zijn speech in wezen al de taal die hij nu ook bezigt. Een jaar later viel hij Georgië binnen en sindsdien is de dreiging alleen maar toegenomen. Helaas heeft het lang geduurd voordat dit besef overal was neergedaald. Neem het Nordstream-project dat als iets puur economisch werd gezien zonder dat men keek naar de geopolitieke veiligheidsaspecten."

Dat geldt ook voor Oekraïne, volgens De Hoop Scheffer. "Oekraïne is al sinds 2008 een hoofdpijndossier voor de NAVO-bondgenoten; er was en is simpelweg geen consensus over dit thema. Zo werd Oekraïne op de NAVO-top in Boekarest in 2008 eigenlijk met een kluitje in het riet gestuurd met de zin: 'De vraag is niet of, maar wanneer Oekraïne NAVO-lid wordt.' En zelfs ook na de annexatie van de Krim volgde er alleen maar een slappe reactie. Het was echter schipperen tussen Bush en Merkel. Als SG kon ik niet anders dan die wat halfslachtige formule verdedigen die de kemphanen uiteindelijk overeen waren gekomen. Pas nu zien we een daadwerkelijke versterking van de oostflank, ook omdat Zweden en Finland recentelijk zijn toegetreden."

Is de NAVO niet te opdringerig geweest? Ging de uitbreiding niet te snel? Als je je in de schoenen van Poetin verplaatst, kwam dat niet bedreigend over?

De Hoop Scheffer: "Op het snelle tempo van de uitbreiding is inderdaad wel kritiek geweest. Maar wat zou de situatie zijn als het niet was gebeurd? De inwoners van de Baltische staten hadden al geleden onder de tsaren, de revolutionairen, de nazi's en het Sovjet-regime. Zonder een NAVO-lidmaatschap hadden ze nu onder de knoet van Poetin gezeten!"

SOFT POWER

Emotioneel waren de ceremonies bij de toetreding in 2004 van nieuwe NAVO-leden. "Tal van aanwezigen hadden tranen in de ogen toen hun vlaggen werden gehesen en ze zich beschermd wisten tegen de onderdrukking die ze aan den lijve hadden ondervonden."

Met Poetin blijft waakzaamheid geboden. De Hoop Scheffer: "Met Poetin weet je het nooit. Sommige experts verwachten dat Rusland in 2030 sterk genoeg is om de NAVO militair te testen. In wezen doen ze dat nu al door middel van de zogeheten hybride oorlogsvoering, oftewel vechten met andere middelen door bijvoorbeeld ondermijning, nepinformatie en vernielen van (data-)infrastructuur."

Minstens even erg is volgens hem een ander probleem. "Onder Trump lijkt het wel of de Verenigde Staten hun 'soft power' bewust uit handen laten glippen. Trump lijkt niet te beseffen hoe belangrijk soft power is, bijvoorbeeld in de relaties met opkomende machten en ontwikkelingslanden. Via hulp, allerlei VN-organisaties en dergelijke kan je niet alleen veel goeds doen, maar bouw je ook goede politieke verhoudingen. De afbraak van USAID (hulpverlening in de meest brede zin door bijvoorbeeld HIV-medicatie en vaccins) zorgt nu voor een regelrechte ramp met wellicht honderdduizenden slachtoffers. Europa moet een deel van deze projecten op een of andere manier overnemen. We kunnen die mensen niet aan hun lot overlaten en in politieke zin Afrika niet in de handen laten vallen van de Russen en Chinezen!"

De Hoop Scheffer benijdt Rutte niet. "Al met al zitten we op een moeilijk moment met alle spanningen intern en extern. Ik hoef Mark Rutte geen advies te geven. Zijn belangrijkste taak is de boel bijeenhouden, zodat de NAVO verder kan. Hij kan dat als geen ander en die verantwoordelijkheid is bij hem in goede handen. We kunnen en moeten hem veel succes toewensen."

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

2025

Den Haag lanceert eerste Just Peace Festival in aanloop naar NAVO-top

JUST PEACE. FESTIVAL

justpeacethehague.org

12-26 juni
Den Haag

**Brengt
vrede
en recht
tot leven**

MET
Dialogen
Movie Nights
Acties
Exposities
Optredens
Uitreikingen

**Road to
Summit**

The Hague

Van 12 tot en met 26 juni 2025 verandert Den Haag in een bruisend podium voor vrede, recht en maatschappelijke vernieuwing tijdens de eerste editie van het Just Peace Festival. Dit nieuwe, stadsbrede festival is een gezamenlijk initiatief van The Hague Humanity Hub, Universiteit Leiden en de gemeente Den Haag, in samenwerking met meer dan vijftig (inter)nationale organisaties.

Met ruim zestig evenementen en bijdragende partnerorganisaties, meer dan honderd sprekers en een breed maatschappelijk en cultureel programma wil het festival duizenden inwoners van Den Haag betrekken bij een urgente en hoopvolle vraag: Hoe bouwen we samen aan een rechtvaardige en vreedzame wereld?

HOOGTEPUNT VAN HET ROAD TO SUMMIT-PROGRAMMA

Het Just Peace Festival vormt het inhoudelijke en culturele hoogtepunt van het Road to Summit-programma van de stad, in aanloop naar de NAVO-top op 24 en 25 juni 2025 in Den Haag. Terwijl wereldleiders zich buigen over mondiale veiligheid, nodigt het festival burgers uit om stil te staan bij de rol van de NAVO én om samen alternatieve visies en strategieën voor duurzame vrede te verkennen.

DIALOOG, KUNST EN ACTIVISME KOMEN SAMEN

Onder de vlag van Just Peace organiseert The Hague Humanity Hub al jaren publieksactiviteiten rond vrede en recht. Dit jaar wordt dat programma voor het eerst gebundeld in een volwaardig festival dat dialoog, kunst en activisme samenbrengt. Denk aan uitdagende debatten, indrukwekkende exposities, films, muziek, dans, workshops en meer. De stad wordt het decor van betekenisvolle ontmoetingen en nieuwe ideeën.

WAAROM DIT FESTIVAL?

In een tijd waarin oorlog en conflict vaak top-down worden gestuurd, biedt het Just Peace Festival een ander perspectief: vrede ontstaat van onderaf. Niet alleen aan onderhandelingstafels, maar juist in de samenleving – via verbeelding, samenwerking en betrokkenheid.

Daarom is het festival een uitnodiging aan iedereen: denk mee, doe mee, spreek je uit. Of je nu Hagenaar bent, kunstenaar, student, onderzoeker of gewoon een nieuwsgierige persoon: je bent welkom. Samen bouwen we aan nieuwe wegen naar vrede – op weg naar een eerlijke toekomst.

Universiteit
Leiden
The Netherlands

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Kunst, moed en solidariteit als verzet en veerkracht in moeilijke tijden

De tentoonstelling 'Humanity in Times of Tension' is een gewaagde en hoopvolle expositie die onderzoekt hoe mensen reageren op crisis met moed, creativiteit en solidariteit. Door krachtige kunst, verhalen en interactieve ervaringen benadrukt zij de stemmen van verzet, veerkracht en verbeelding in het licht van onrecht.

Als onderdeel van het Just Peace Festival 2025 nodigt de tentoonstelling bezoekers – vooral jongere generaties – uit om na te denken, te verbinden en te overwegen hoe we een meer rechtvaardige en meer empathische wereld kunnen opbouwen, zelfs in deze uitdagende tijden.

Dompel je onder in verhalen van verzet, veerkracht en de kracht van de gemeenschappelijke samenleving. Het is soms lastig om hoopvol te blijven in deze tijd, in deze wereld, waar conflicten, ongelijkheid en klimaatuitdagingen zoveel levens beïnvloeden.

HOOP

De tentoonstelling 'Humanity in Times of Tension' biedt ruimte voor die hoop – niet door de problemen die we tegenkomen te negeren, maar door ze eerlijk onder ogen te zien. Via kunst, verhalen en gedeelde ervaringen.

Het belicht krachtige verhalen: van mensen die opstaan tegen onrecht tot gemeenschappen die moed en kracht laten zien in tijden van verdeeldheid.

Samen vormen deze stemmen een belangrijk gesprek over de keuzes die we maken wanneer we geconfronteerd worden met ongelijkheid en tegenspoed.

Dit is geen tentoonstelling over opgeven. Het gaat hier om hoop, moed en verbinding. Het toont hoe gewone mensen zich uitspreken, elkaar beschermen, een betere toekomst voorstellen en in actie komen. De tentoonstelling omvat fotografie, schilderijen, installaties, multimedia-ervaringen en interactieve ruimtes.

WERELDWIJD GESPREK

Curators Nadja Houben (Human Rights in the Picture) en Loretta Lau (NGO DEI) en programmamanager Ma-

'Pietà for World War III' door Lumli Lumlong (Hong Kong Exile Artist Duo).

rija Pop Trajkova (The Hague Humanity Hub) kwamen in contact met kunstenaars uit diverse regio's. Met verschillende strijdpunten breidde de tentoonstelling zich op natuurlijke wijze uit. Wat begon als een reactie op politieke spanningen, groeide uit tot een wereldwijd gesprek. De tentoonstelling ontvouwt zich nu via zeven thematische zones:

- **Zone A:** Geen Rechtvaardigheid, Geen Vrede – onderzoekt hoe vrede niet kan bestaan zonder rechtvaardigheid.
- **Zone B:** Vrijheid van... – behandelt de vrijheid om te zijn wie je bent, persvrijheid en de vrijheid om te protesteren.
- **Zone C:** Herinnering, Identiteit en Land – vraagt: Wat zou je doen als je maar een paar uur de tijd had om een huis te verlaten waar je nooit meer naar terug kunt keren?
- **Zone D:** A-WAR-d – ontrafelt de last van oorlog en autoritarisme door middel van artistieke interventie.
- **Zone E:** De Wereld is Wat Er Gebeurt – legt ongefilterde perspectieven vast van jonge kunstenaars die navigeren in een wereld in verandering.

• **Zone F:** Verandering voor Klimaat – verheft stemmen die vaak worden buitengesloten van het mainstream milieudebat.

• **Zone G:** Zweef naar een vrijere wereld – geïnspireerd door vliegers in gebieden waar het verboden is, en symboliseert vrijheid over grenzen heen, van Gaza tot Johannesburg. Deze structuur stelt ons in staat de veelzijdigheid van de menselijke strijd te tonen – en de gedeelde hoop op rechtvaardigheid en waardigheid.

DEN HAAG

Loretta Lau: "De beslissing om NGO DEI naar Den Haag te verplaatsen was een bewuste keuze. Den Haag, bekend als de internationale stad van vrede en recht, sluit nauw aan bij onze missie om vrijheid van meningsuiting, creatieve vrijheid en sociale rechtvaardigheid te bevorderen door middel van kunst- en cultuurinitiatieven. Sinds onze vestiging hier zijn we lid geworden van de Humanity Hub, een levendige gemeenschap van gelijkgestemde organisaties. Deze collaboratieve

'Stories from the Streets of Myanmar' door Visual Rebellion Collective.

'HBX KITES of Transformation' door Rienke Enghardt.

omgeving leidde tot onze betrokkenheid bij het Road to Summit-initiatief. Tijdens een van onze eerste bijeenkomsten ontstond het idee voor een artistieke interventie die parallel zou lopen met de NAVO-top – niet om deze te promoten, maar om kritisch in te gaan op wereldwijde spanningen. Voor mij was dit een noodzakelijke stap. In een tijd van toenemende polarisatie, groeiende angst en aanhoudende oorlogen is het essentieel om menselijkheid en waardigheid centraal te stellen."

KUNST IS VAN IEDEREEN

De belangrijkste boodschap is deze: in tijden van spanning moet onze menselijkheid doorschijnen. Moed, creativiteit en solidariteit zijn nu belangrijker dan ooit. En kunst is niet alleen voor de elite of de galeriewanden. Kunst kan verhalen vertellen, kan dans, persoonlijke expressie zijn – het is van iedereen. Wanneer mensen creatieve manieren vinden om zichzelf te uiten, kunnen ze beginnen te helen, kunnen ze anderen inspireren en de maatschappij vooruit helpen.

Deze unieke ervaring en interactieve tentoonstelling is twee weken lang in Amare te zien. Vanaf woensdagavond 11 juni, tevens de opening en de aftrap van het Just Peace Festival.

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Met een reeks Just Peace Movie Nights nodigen wij het Haags publiek uit om via film en storytelling deel te nemen aan de dialoog over vrede en recht. Films openen harten en ogen – zij brengen ingewikkelde thema's tot leven en maken het menselijke verhaal achter grote vraagstukken voelbaar.

Na elke vertoning volgt een verdiepend gesprek, waarin filmmakers, denkers, beleidsmakers, kunstenaars, activisten en het publiek samen reflecteren. Zo worden de avonden niet alleen een venster op de wereld, maar ook een ontmoetingsplek voor betrokkenheid en nieuwe perspectieven in de stad van vrede en recht.

Film 'Behind the Numbers' - Anticha&Build.

JUST PEACE MOVIE NIGHT X BIBLIOTHEEK YPENBURG

TITEL FILM: 'The Walk'

DATUM: vrijdag 13 juni, 19.45 – 21.45 uur
LOCATIE: Bibliotheek Ypenburg, Schrabber 8

'The Walk' volgt de reis van Amal, een 3,5 meter hoge reuzenpop. Amal is een jong vluchtelingenmeisje dat van de Syrische grens in Turkije helemaal door Europa reist, op zoek naar een thuis. De film combineert vérité-documentaire met fantasierijke, semi-gescripte elementen om een sprookje voor volwassenen te creëren.

JUST PEACE MOVIE NIGHT THE SHARP EDGE OF PEACE X CORDAID X ART WORKS PROJECT

TITEL FILM: 'The Sharp Edge of Peace'

DATUM: donderdag 19 juni, 18.30 – 22.30 uur
LOCATIE: Koorenhuis, Prinsegracht 27

'The Sharp Edge of Peace' is een documentaire die de enige vrouwen in het onderhandelingssteam van de Afghaanse regering volgt terwijl zij de confrontatie aangaan met de Taliban en strijden voor het behoud van vrouwenrechten binnen een broos vredesproces. Tegen de achtergrond van een decennialang wereldwijd conflict laat de film zien waarom duurzame vrede alleen mogelijk is als iedereen een stem aan tafel krijgt. De vertoning wordt begeleid door de tentoonstelling 'Women Between Peace and War: Afghanistan'.

Tip: Combineer deze filmvoorstelling met een bezoek aan de tentoonstelling 'Women Between Peace & War: Afghanistan' in het Koorenhuis, georganiseerd door Art Works Project en Cordaid.

JUST PEACE MOVIE NIGHT X BIBLIOTHEEK SCHEVENINGEN

TITEL FILM: 'Blue Carbon'

DATUM: maandag 16 juni, 17.30 – 19.30 uur
LOCATIE: Bibliotheek Scheveningen, Scheveningsweg 333

'Blue Carbon' laat zien hoe een relatief onbekend ecosysteem een cruciale rol kan spelen in de strijd tegen klimaatverandering. Muziekproducent, DJ en bioloog Jayda Guy nodigt kijkers uit om te luisteren naar de natuur en de gemeenschappen die zich inzetten tegen de klimaatcrisis, waarbij wetenschap en geluid gecombineerd worden om de waarde van de natuur onder de aandacht te brengen.

'Film YUMI - The Whole World'.

JUST PEACE MOVIE NIGHT X CENTRALE BIBLIOTHEEK

TITEL FILM: 'YUMI - The Whole World'

DATUM: woensdag 18 juni, 18.30 – 20.30 uur
LOCATIE: Centrale Bibliotheek, Spui 68

'YUMI - The Whole World' volgt het inspirerende verhaal van drie rechtenstudenten van de University of the South Pacific die hun strijd tegen klimaatverandering naar het hoogste gerechtshof ter wereld brengen. Vanuit hun klaslokaal betreden ze het internationale diplomatieke toneel om een historische VN-resolutie te realiseren die staten juridisch verplicht klimaatmaatregelen te nemen. Hun missie: hun eilandgemeenschappen beschermen tegen uitsterving.

Tip: Combineer deze filmvoorstelling met een bezoek aan het Arts & Law Think Thank Climate Pavilion in het Atrium van 11 t/m 18 juni. Voorafgaand aan de film vindt er een workshop plaats in het Atrium.

JUST PEACE MOVIE NIGHT X FILMHUIS X UNESCO JONGERENCOMMISSIE

TITEL FILM: 'Stranger in Paradise'

DATUM: vrijdag 20 juni, 19.00 – 21.00 uur
LOCATIE: Filmhuis Den Haag, Spui 191

De film laat drie verschillende groepen vluchtelingen zien die in Sicilië zijn aangekomen, waarbij diverse benaderingen van de Europese immigratiewetgeving worden belicht. De documentaire onthult de spanningen tussen idealisme, realiteit en beleid in de Europese omgang met migratie.

JP MOVIE NIGHT X III EUROPE X YOUTH AGAINST CORRUPTION

TITEL FILM: 'Bribe, Inc.'

DATUM: zaterdag 21 juni, 18.00 – 21.00 uur

LOCATIE: The Hague Humanity Hub, Fluwelen Burgwal 58

'Bribe, Inc.' werpt een licht op de verborgen wereld van corruptie binnen wereldwijde handel. De film richt zich op Unaoil, dat jarenlang miljoenen dollars smeergeld betaalde aan grote bedrijven in de olie-industrie, en onthult de verwoestende gevolgen van hun acties en de teleurstellende pogingen om tegen deze financiële misdaad op te treden.

JUST PEACE MOVIE NIGHT X BIBLIOTHEEK NIEUW WALDECK

TITEL FILM: 'Behind the Numbers'

DATUM: vrijdag 20 juni, 18.30 – 20.30 uur

LOCATIE: Bibliotheek Nieuw Waldeck, Rossinilaan 141

'Behind The Numbers' bespreekt de sociaaleconomische uitsluiting van LHBTQIA+-personen aan de hand van het verhaal van een intersekse persoon uit Zimbabwe, een lesbisch stel uit Bangkok en een transvrouw uit Nederland, die allemaal tegen hetero-normatieve obstakels aanlopen.

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Een voorproefje van wat de stad te bieden Festival – duik in het volledige programma

BEZORGD OVER DE TOEKOMST: VAN OVERWELDIGING NAAR KLIMAATACTIE

4 juni en 19 juni
The Alternatives Factory
The Grey Space

Deze sessie is bedoeld voor iedereen die zich overweldigd, machteloos of alleen voelt in het licht van de klimaatcrisis. In plaats van nóg meer informatie of slecht nieuws biedt deze bijeenkomst een veilige ruimte om stil te staan, gevoelens te delen en samen de toekomst te verbeelden. Via kunst, verhalen en interactieve oefeningen helpen Gregg Hone (activist) en Laura (milieuwetenschapper en coach) deelnemers om hun zorgen te erkennen en om te zetten in verbinding en handelingskracht. De sessie is creatief, eerlijk en hoopvol, en laat zien dat verandering mogelijk is wanneer we samenkomen. Je hoeft geen voorkennis te hebben—alle emoties zijn welkom en iedereen mag meedoen.

COLORS FOR PEACE WORKSHOP (KINDEREN)

14, 15 en 18 juni
Amare

Wat betekent vrede voor jou? Deze vraag vormt het startpunt van een creatief proces waarin kinderen op een speelse en toegankelijke manier nadenken over grote thema's. Hun verbeelding komt tot leven in een eigen schilderij dat een plek krijgt in het pop-up-museum in Amare.

THE FREEDOM THAT I BREATHE (TENTOONSTELLING)

14-20 juni
NGO DEI Galerie in Den Haag
NGO DEI

'The Freedom that I Breathe' is een solotentoonstelling van de in Hongkong geboren en in Taiwan wonende cross-mediakunstenaar Missy Hyper (茜利妹). Met behulp van diverse media – waaronder beeldende kunst en multimedia-installaties – verbeeldt Missy Hyper haar reis van Hongkong naar Taiwan en reflecteert ze op de bredere zoektocht naar vrijheid en zelfexpressie.

THE TOOLBOX OF EMPOWERING INSTRUMENTS (TENTOONSTELLING)

12-26 juni
Atrium, Den Haag
Art&Law Think Tank

Deze tentoonstelling presenteert een mobiel paviljoen, gebouwd van steigerwerk, dat symbool staat voor een gezamenlijke ruimte voor reflectie en dialoog. De inhoud bestaat uit video's en juridisch materiaal gerelateerd aan het ICJAO, waarmee deelnemers worden uitgenodigd om kwesties rond klimaat-rechtvaardigheid en internationaal recht te verkennen. Gedurende de week vinden er diverse evenementen plaats die in verbinding staan met het paviljoen.

THE COST OF ALLIANCE (TENTOONSTELLING)

12-26 juni
Stroom Den Haag

The Cost of Alliance duikt in de spanningen en paradoxen van bondgenootschap binnen de NAVO. Vier hedendaagse kunstenaars onderzoeken thema's als propaganda, wapenwedloop en wereldburgerschap met een randprogramma (bestaande uit twee evenementen) dat uitnodigt tot kritisch meedenken. Wat leveren we in voor veiligheid, en wie betaalt daarvoor de prijs?

HUMANITY IN TIMES OF TENSION (TENTOONSTELLING)

12-26 juni
Amare
NGO DEI, Human Rights in the Picture, The Hague Humanity Hub

Hoe blijven we menselijk in een wereld vol spanning? Van oorlog en klimaatverandering tot toenemende sociale verdeeldheid – de druk op onze gedeelde menselijkheid neemt toe. Tijdens Humanity in Times of Tension onderzoeken we samen met kunstenaars, denkers en changemakers hoe we in deze tijden betekenis kunnen geven aan vrede, solidariteit en verantwoordelijkheid.

KINDERBOEK LEZING: SEVEN GATES (ENGELSTALIG)

14 juni
Amare

The Seven Gates neemt je mee op een magische reis door het tropisch regenwoud, geïnspireerd door de rijke biodiversiteit van het Leuser-ecosysteem. In betoverende beelden en verhalen ontmoet je bijzondere bosbewoners en ontdek je de impact van oorlog en ontbossing. Een poëtische oproep tot vrede – met elkaar en met de natuur die ons een thuis biedt.

MANDALA-STERREN VOOR VREDE

14 juni
Amare

In deze creatieve workshop maak je je eigen kleurrijke mandala-ster met eenvoudige materialen zoals wol, stokjes, kralen en lijm. Elke ster staat symbool voor innerlijke balans, harmonie en jouw persoonlijke wens voor vrede. De activiteit is speels, betekenisvol en voor iedereen toegankelijk. Aan het einde neem je jouw unieke mandala-ster mee naar huis als symbool van licht en positiviteit.

WELKE VORMEN VAN MANNELIJKHEID KUNNEN WE GEZAMENLIJK CREËREN VOOR EEN EERLIJKE WERELD? (ENGELSTALIG)

17 juni
The Hague Humanity Hub
Impunity Watch

Dit panelgesprek spreekt over de rol van gemilitariseerde mannelijkheid in het in stand houden van structurele straffeloosheid en geweld. Vanuit de praktijk van transitional justice wordt besproken waarom een focus op mannelijkheid essentieel is voor duurzame vrede, conflictpreventie en mensenrechten.

OPEN HOUSE – STORIES, SYSTEMS & SOLIDARITY

17 juni en 18 juni
Commit Global
Lange Voorhout 86

Een live-expositie en samenwerkingsbijeenkomst, georganiseerd door Commit Global. Open Huis biedt een meeslepende ervaring van de impact van digitale tools in de humanitaire hulpverlening. Door middel van storytelling, interactieve demonstraties en bijdragen van de gemeenschap nodigt het evenement deelnemers uit om contact te leggen, te reflecteren en de toekomst van humanitaire technologie vorm te geven.

HBX KITE OF TRANSFORMATION

Meerdere data en locaties
Weather Report Foundation

Ter ere van de NAVO-top in Den Haag keert Rienke Enghardts HBX Kite of Transformation terug: een kunstvlieger als symbool van vrijheid, solidariteit en dialoog. Kom naar het paviljoen van West, Amare of vlieger mee op het strand van Scheveningen.

ROBERT D. KAPLAN - SPECIAL EVENT DURING THE NATO SUMMIT (ENGELSTALIG)

25 juni
Het Nationale Theater
Crossing Borders Festival en Het Nationale Theater

Maak je klaar voor een uniek gesprek met de wereldberoemde Amerikaanse journalist en schrijver Robert D. Kaplan naar aanleiding van zijn nieuwste boek 'Het barre land' (Waste Land). In een interview met onderzoeksjournalist Michael Persson duikt Kaplan in de wortels van onze permanente crisis en werpt hij via geschiedenis en literatuur een scherpe blik op de geopolitieke toekomst. Een zeldzame kans om een van de invloedrijkste denkers van onze tijd live aan het woord te horen.

WIJZMAKERS COALITIE SCHILDERSWIJK

'WIJZMAKERS' is een podcastprogramma dat ruimte biedt aan de verhalen, ideeën en initiatieven van kunstenaars, communitybuilders en andere betrokken bewoners uit de Schilderswijk. Met frisse perspectieven en eerlijke gesprekken onderzoeken we hoe we samen kunnen bouwen aan een rechtvaardige stad, geïnspireerd door de veerkracht en solidariteit in de wijk.

VREDESCEREMONIE MET VREDESVUUR

21 juni
Aan de voet van het Vredespaleis
De Regenboogcirkel

Al 23 jaar lang houden we viermaal per jaar, op de eerste dag van ieder seizoen, op deze plek een vredesceremonie met een vredesvuur. We bidden, zingen en dansen daarbij rond een klein vuur. We willen op deze manier een veld van Licht, Liefde en Vrede creëren. De bijeenkomst van 21 juni zal in het teken staan van Vrede in Europa.

DE TOEKOMST VAN VREDE EN RECHT: ONZE ROL EN IMPACT ALS BURGERS

22 juni
The Social Hub
The Adaptation Company & Stichting Nederland Maakt Impact

De wereld staat op een kruispunt: democratieën worden uitgedaagd, rechtssystemen staan onder druk en (internationale) samenwerking is belangrijker dan ooit. Maar hoe bouwen we samen aan een toekomst waarin vrede en recht de basis vormen van onze samenleving? Welke rol kunnen wij als burgers spelen om te blijven streven naar een rechtvaardige wereld?

PROGRAMMA

heeft tijdens het Just Peace op justpeacethehague.org.

WIE VREDE WIL...

t/m 25 juni
Koninklijke Bibliotheek
KB | nationale bibliotheek

Si vis pacem, para pacem: als je vrede wilt, bereid je dan voor op vrede. In deze kleine expositie duik je in het eeuwenoude dilemma: bouwen we vrede met wapens of met recht en samenwerking? Aan de hand van historische topstukken uit de KB-collectie ontdek je hoe denkers, schrijvers en activisten zich door de tijd heen hebben uitgesproken over oorlog, vrede en veiligheid.

VAN PROBLEEM NAAR PLATFORM – EEN CO-DESIGN WORKSHOP OVER TECHNOLOGIE ONTWIKKELD VOOR VLUCHTELINGEN EN MIGRANTEN (ENGELSTALIG)

10 juni
Lange Voorhout 86
Commit Global

Hands-on workshop waarin deelnemers samen digitale oplossingen ontwerpen die vluchtelingen en migranten écht ondersteunen. Door storytelling, scenario's en co-creatie verbind je technologische innovatie met menselijke ervaring. Een unieke kans voor ontwerpers, ontwikkelaars, beleidsmakers en hulpverleners om samen te werken aan empathische en veilige technologie.

WIJ ZIJN HET VERHAAL

11 juni
Het Patathoekje
Arab-West Foundation

Tijdens deze intieme community workshop in de wijk Rustenburg-Oostbroek komen deelnemers van verschillende origine samen om elkaar écht te leren kennen. Alle aanwezigen nemen een object mee dat iets vertelt over hun cultuur, identiteit of erfgoed – van een familierecept tot een kledingstuk of erfstuk. In een warme sfeer met koffie en lekkernijen uit verschillende keukens delen we persoonlijke verhalen, leren we van elkaars achtergronden en ontdekken we gedeelde waarden.

ARRESTATIE VAN VERDACHTEN VOOR INTERNATIONALE MISDRIJVEN (ENGELSTALIG)

12 juni
Leiden University Wijnhaven
International Bar Association

Deze paneldiscussie onderzoekt de ervaringen van internationale strafrechttribunalen en het Internationaal Strafhof (ICC) met het opsporen en arresteren van verdachten. Wat zijn de belangrijkste instrumenten die leiden tot het succesvol opsporen en arresteren van verdachten die het voorwerp zijn van internationale arrestatiebevelen? En wat zijn de belangrijkste uitdagingen bij het opsporen en arresteren van verdachten?

QUEERTOPIA

15, 18, 20, 21, 22, 25 en 26 juni
The Grey Space in the Middle
Werkplaats van de Woestijne

Queertopia is een immersive ervaring waarin je als deelnemer een conversiemachine betreedt, ongeacht hoe je erin gaat, je komt er queer uit. In deze alternatieve werkelijkheid viert de LHBTQIA+ LGBTQ+ lobby triomfen met een nieuw healing & training-programma. Wat als liefde en aantrekkingskracht niet meer te vangen zijn in labels of politieke agenda's?

VREDE VERBEELDEN: EEN COLLAGE-WORKSHOP

15 juni
Amare

Ontdek wat vrede voor jou betekent tijdens deze creatieve papiercollage-workshop. Breng jouw gevoel van vrede tot leven met papier, kleur en verbeelding – geen regels, geen fouten, alleen jouw unieke expressie. We sluiten af met een gezamenlijke reflectie. Materialen zijn inbegrepen.

PEACE TECH HACK 2025: CITY FORUM EDITION

16 juni
The Grey Space
Didi (Project Didi)

Peace Tech Hack is waar technologie vredesopbouw ontmoet. Deze hackathon brengt ontwikkelaars, ontwerpers, ondernemers, vredesbouwers en changemakers samen om een prototype van een City Forum te co-creëren – een digitaal openbaar plein ontworpen voor lokale betrokkenheid, samenwerking en civiele discussie. Vandaag de dag is publieke interactie in steden grotendeels verschoven naar socialemediaplatforms, die vaak tekortschieten op het gebied van neutraliteit, veiligheid en lokale context.

BENJAMIN FERENZS LECTURE SERIES (ENGELSTALIG)

16 juni
Wijnhaven, Leiden Universiteit
Leiden Universiteit

Rusland heeft in zijn oorlog tegen Oekraïne niet alleen mensen, maar ook het milieu aangevallen. Van opgeblazen dammen tot brandende bossen: deze ecocide laat diepe sporen achter. In dit programma bieden experts die Oekraïense aanklagers en rechters ondersteunen, een uniek insiderperspectief op de juridische strijd tegen deze milieumisdaden.

VOICES FROM THE MARGINS: DIVERSIFYING VOICES IN EUROPEAN MEDIA (ENGELSTALIG)

19 juni
Lange Voorhout 86
The London Story

In een wereld vol polarisatie is het belangrijker dan ooit om ruimte te houden voor echte, empathische uitwisseling. Tijdens het Just Peace Festival gaat The London Story in gesprek met journalisten en experts van de MigraVoice Super Power Community – een EU-project dat de stemmen van migranten en vluchtelingen versterkt in de Europese media. Sluit aan, breek uit je bubbel en laat je inspireren door nieuwe perspectieven!

Ambassade Monera Carkos Vlado in 'Huis van het boek' tijdens NAVO-top

HUIS VAN HET BOEK

19 juni

Donderdag 19 juni hijst museum Huis van het boek de vlag van Monera Carkos Vlado. Dit is sinds 1967 het keizerrijk van kunstenaar Gerard van Lankveld (Gemert, 1947). Met het hijsen van de vlag aan de gevel wordt het museum uitgeroepen tot ambassade van Monera Carkos Vlado in Nederland. Dit symbolische keizerrijk vormt een zelfstandige wereld met een eigen taal, vlag, munt en identiteit, gebaseerd op vrede en hoop. Het museum wil met het huisvesten van de ambassade van Monera Carkos Vlado een boodschap van hoop en vrede uitdragen aan alle wereldleiders die de NAVO-top bijwonen.

OFFSESSION ON PEACE

21 juni
Korzo Theater
OffProjects

Choreograaf Amos Ben-Tal en zijn collectief openen hun creatieve proces voor nieuwsgierige geesten. Tijdens OFFsessions delen zij hun ideeën, vragen en werkwijzen in een intieme, speelse en toegankelijke setting. Deze editie staat in het teken van de vraag: wat betekent vrede voor beweging?. Een unieke kans om dans te ervaren als gesprek, onderzoek en ontmoeting.

ANATOMIC CABARET (ENGELSTALIG)

21 juni
The Grey Space

'Atomic Cabaret' is een sprankelende science-politieke musical over de gevaren van het nucleaire tijdperk, met in de hoofdrol Lynda Williams. Met een mix van wetenschap, satire en muziek fileert ze de absurditeit van de atoombom – van Trinity tot Trident – en markeert ze tachtig jaar sinds Hiroshima en Nagasaki.

NJR GENERATIE VREDE

19 juni
Huis van Europa
Nationale Jeugdraad (NJR)

Generatie Vrede is een jongeren-evenement over wat veiligheid écht betekent – niet in termen van defensie, maar vanuit jouw dagelijks leven. Op 19 juni ga je in gesprek met andere jongeren, experts en organisaties over vrede, verschil en wat jij aan de NAVO-top wil meegeven. Verwacht een panel, interactieve sessies, een expositie en vooral: ruimte voor jouw stem.

VREDESCONFERENTIE KUNSTENAARS STATENKWARTIER
21 en 22 juni voor geheel Den Haag
28 en 29 juni voor wijkbewoners van het Statenkwartier

Het Couveehuis, Statenkwartier
In een ruimte in het Couveehuis zullen tien katheders in een kring staan. De bezoekers gaan per groep naar binnen en zullen van gedachten wisselen over het begrip vrede en recht. Iedereen is welkom. Met de uitkomsten van deze alternatieve, levendige 'conferentie' zal een wand met post-its worden gemaakt met uitspraken die tijdens deze gesprekken ontstaan.

SPIVAK SPEAKS! (ENGELSTALIG)

25 juni
West Den Haag

West Den Haag verwelkomt de vooraanstaande denker Gayatri Chakravorty Spivak voor een lezing tijdens de NAVO-top. Met deze aftrap van het meerjarige programma Worliding Art staat haar gedachtegoed over representatie, gelijkwaardigheid en betrokkenheid centraal. Spivak, pionier in de postkoloniale theorie, verbindt filosofie met actie en pleit voor kunst als ruimte voor zorg en ongehoorde stemmen.

NAVO FILMWEEK

Multiple dates and locations
Movies That Matter, Flora, PAARD, Dakota

In het kader van de NAVO-top kun je tijdens de NAVO-filmweek in verschillende filmhuizen films bekijken die thema's als veiligheid, conflict en vrede vanuit verrassende perspectieven belichten. Aansluitend vinden gesprekken plaats met sprekers die dieper ingaan op de verhalen en onderwerpen uit de films.

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Hague Talks: What is Just Peace? | 23 juni 2025 in Amare Studio

Kom op maandag 23 juni naar Hague Talks in Amare Studio, met inspirerende verhalen van changemakers over de weg naar vrede. Sprekers zijn onder anderen Kumi Naidoo, voormalig directeur van Greenpeace, Rugiatu Neneh Turay-Koroma, oprichter van Amazonian Initiative Movement, en Jess O'Connell, medeoprichter van N'NINKIE. De avond wordt aangevuld met optredens van muzikant NAAZ, 'spoken word'-artiest Nicchelle Buyne en kunstenaar Ruby Joemai van CTRL+ALT+IDENTITY.

Door middel van krachtige lezingen en artistieke optredens daagt Hague Talks conventionele ideeën over vrede en recht uit. Het nodigt je uit om je opnieuw voor te stellen hoe rechtvaardige en duurzame vrede eruit zou kunnen zien – zowel wereldwijd als in je eigen gemeenschap.

Verankerd in de vraag: Hoe ziet Rechtvaardige Vrede eruit?, creëert de avond ruimte om verschillende perspectieven te verkennen en te overwegen hoe verbeelding ons kan bewegen tot collectieve actie.

RUIMTE VOOR REFLECTIE: JUST PEACE DIALOGEN BRENGEN DE WERELD IN GESPREK OVER VREDE

In een tijd van groeiende geopolitieke spanningen, democratische erosie, digitale dreiging en ecologische crisis bieden de Just Peace Dialogen een uniek podium voor collectieve reflectie. Gedurende zeven dagen – van maandag 16 tot en met zondag 22 juni – wordt Den Haag het decor van diepgravende gesprekken over de fundamenteën van vrede in een veranderende wereld. Elk van de negen bijeenkomsten is gewijd aan een specifiek aspect van vrede, met als doel om niet alleen vragen te stellen, maar ook nieuwe denkwegen te openen. Deze serie van negen publieke dialogen vormt het inhoudelijke hart van het festival en brengt diverse stemmen samen rond het streven naar een rechtvaardige en duurzame vrede.

NEGEN DIALOGEN OVER VREDE: ZES THEMA'S, DRIE REGIO'S, EÉN WERELD

Elk van de dialogen haakt in op de zes hoofdthema's van het Just Peace Festival: verbeelding van vrede, geopolitiek, democratie en rechtsstaat, technologische veiligheid, gelijkheid, en duurzaamheid. Hieronder een overzicht van de hoogtepunten:

1. Vrede Verbeelden (16 juni). Het festival opent met een fundamentele vraag: wat bedoelen we met 'vrede'? In deze sessie onderzoeken denkers en sprekers hoe we vrede kunnen herdenken in een wereld van gewapende conflicten, ecologische crises en groeiende ongelijkheid. De boodschap: vrede is meer dan de afwezigheid van oorlog – het is een actieve maatschappelijke conditie die creatief denken vereist.
2. Vrede in Europe (17 juni). Tachtig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog is er opnieuw oorlog in Europa. Deze dialoog onderzoekt hoe duurzame vrede mogelijk is in een veranderend geopolitiek landschap. De timing – een week voor de NAVO-top in Den Haag – maakt deze sessie bijzonder relevant voor reflectie op de rol van Europa in mondiale veiligheid.
3. Vrede in Soedan (18 juni). Met de oorlog in Soedan als tragisch voorbeeld van vergeten conflicten werpt deze bijeenkomst licht op mogelijke scenario's voor herstel en verzoening. De dialoog benadrukt de noodzaak van inclusieve oplossingen waarin ook jongeren en de diaspora een stem hebben.
4. Vrede in Israël-Palestina (19 juni). Een van de meest beladen en urgente thema's van dit moment. Deze dialoog gaat voorbij aan polarisatie en zoekt naar manieren om hoop, veiligheid en rechtvaardigheid in het Israëlisch-Palestijnse conflict te bevorderen.
5. Democratie en Vrede (20 juni). Is democratie een waarborg voor vrede, of zit er een paradox in het systeem? In deze sessie worden kritische vragen gesteld over het functioneren van democratieën in een wereld waar autoritarisme en populisme oprukken. Sprekers onderzoeken de noodzaak van democratische vernieuwing.
6. Cyberveiligheid en Vrede (21 juni, ochtend). Van cyberaanvallen tot online haatcampagnes: digitale dreigingen ondermijnen vrede wereldwijd. Deze dialoog zoekt naar manieren om digitale ruimtes juist in te zetten als krachten voor vrijheid, veiligheid en vrede.
7. Rechtsstaat en Vrede (21 juni, middag). De internationale rechtsorde staat onder druk. Deze bijeenkomst onderzoekt of het huidige systeem van internationaal recht nog voldoet – en zo niet, welke juridische vernieuwing nodig is om wereldwijde vrede te bevorderen.
8. Gelijkheid en Vrede (22 juni, ochtend). Ongelijkheid ligt

aan de basis van veel hedendaagse conflicten. Van genderdiscriminatie tot racisme en koloniale ongelijkheid: deze sessie benadrukt hoe echte vrede alleen mogelijk is als gelijke kansen voor iedereen centraal staan.

9. Klimaat en Vrede (22 juni, middag). De slotdialoog behandelt de klimaatcrisis – niet alleen als ecologische, maar ook als veiligheidsuitdaging. Kan ecologische transitie een kans zijn voor mondiale vrede? Deze sessie biedt hoopvolle inzichten over hoe duurzaamheid en vrede elkaar kunnen versterken.

DIALOOG ALS INSTRUMENT VAN VREDE

Wat de Just Peace Dialogues uniek maakt, is hun inclusieve en onderzoekende karakter. Het gaat niet om het bevestigen van bestaande meningen, maar om het stellen van moeilijke vragen en het verkennen van alternatieven. Door burgers, experts en besluitvormers samen te brengen, bevorderen deze gesprekken een gemeenschappelijke reflectie op de fundamenteën van vrede.

In een tijd van toenemende fragmentatie en polarisatie toont het Just Peace Festival hoe essentieel dialoog is. Geen loze woorden, maar een oefening in empathie, verbeelding en verantwoordelijkheid. Dat maakt de Just Peace Dialogues tot een waardevolle bijdrage aan Den Haag als mondiale vredesstad – en tot een krachtig pleidooi voor een vreedzamere toekomst.

De Just Peace Dialogen worden georganiseerd door de Universiteit Leiden en vinden plaats in de Campus Den Haag aan de Wijnhaven en bij The Hague Humanity Hub. De voertaal is Engels, en de bijeenkomsten zijn toegankelijk voor iedereen – van beleidsmakers, academici en journalisten tot jongeren, militairen en betrokken burgers. De kernboodschap: vrede ontstaat niet uit stilte of consensus, maar uit kritische, respectvolle dialoog tussen uiteenlopende perspectieven.

Dialogen. Foto: Sacha Celine Verheij

Just Peace. Foto: HollandParkMedia

Hague Talks. Foto: PR

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Meer informatie en gratis registratie voor de afzonderlijke dialogen is beschikbaar via de website van het Just Peace Festival: justpeacethehague.org

Boodschap van Hagenaars

Leila Prnjavorac.

Jean-Bernard Maweja.
Foto's: Martijn Beekman

Hoe leeft de aanstaande NAVO-top eigenlijk bij de gemiddelde Hagenaars? Hoe kijken zij naar wereldvrede, hoop en de toekomst? Voor project 'Hallo Wereld!' sprak partner BeHague hierover met verschillende Hagenaars en vroeg naar hun boodschap voor de wereld.

Op initiatief van gemeente Den Haag door Monique van der Meijden

LEILA PRNJAVORAC

'Het kan zo weer gebeuren'

Leila is in alles wat zij doet een ambassadeur voor vrede en vrijheid. "Ik heb een podium gekregen om mijn verhalen te delen en een ex-vluchteling een gezicht te geven. Mijn verhaal is dat van de ruim 473 miljoen kinderen die leven in oorlogsgebieden of op de vlucht zijn en van hen die niet meer in staat zijn het na te vertellen."

Leila was negen jaar oud toen de oorlog in Bosnië uitbrak en elf toen zij met haar familie moest vluchten. "Wij kregen te horen dat onze stad gezuiverd werd en dat als we bleven, we vermoord zouden worden. Mijn vader zat toen al een jaar ondergedoken. Het moment waarop er zelfgemaakte explosieven bij ons aan de deur ontploften, was voor mijn ouders het signaal dat dit écht de laatste waarschuwing was. Er was geen andere optie meer dan vluchten."

VREDE EN HUMANITEIT

"Het kan allemaal zo weer gebeuren. Het is belangrijk dat gewone mensen niet zwijgen en niets uitvoeren, maar zich uitspreken en zich verenigen. Het uitsluiten van groepen mensen en het aanwijzen van zondebokken gebeurt langzaam. Laten we die kant niet verder op gaan."

"Ik heb met eigen ogen gezien hoe woorden in no time daden kunnen worden en dat je beste vriend en buurman van de ene op de andere dag je vijand zijn. Laten we ons met elkaar verbinden in hoop en liefdevolle medemenselijkheid. Waarin vrede en humaniteit de brug zijn naar een wereld waarin we gelijkwaardig naast elkaar willen leven."

Leila is dagvoorzitter, spreker, programmamaker, gastdocent en Haagse Vrijheidsambassadeur.

Lees de volledige verhalen van Leila Prnjavorac, Jean-Bernard Maweja en andere Hagenaars op www.behague.com/hallo-wereld/

JEAN-BERNARD MAWEJA

'Ieders inbreng is uniek'

"We zijn allemaal onderdeel van deze wereld. Hebben allemaal een doel en hebben iets te brengen in de wereld. Inclusie is waar het om draait en waar ik het over wil hebben." We praten met Jean-Bernard Maweja, oprichter en coördinator van Queer Mind. Deze stichting zorgt voor veiligheid en zichtbaarheid van queer mensen. Ze doet dit door het organiseren van dialoogsessies en het bijdragen aan gesprekken met de gemeente en andere organisaties. "We kunnen nog veel van elkaar leren door het voeren van gesprekken op een gelijkwaardig niveau."

De stichting heeft voor zichtbaarheid en acceptatie bijvoorbeeld de regenboogbanken in de stad bedacht. Deze kleurrijke banken zijn niet alleen rustplaatsen, maar ook een krachtig symbool van acceptatie, diversiteit en gelijkheid voor alle inwoners van Den Haag. Jean-Bernard: "Tegelijkertijd hopen we verbinding te maken door daar positieve gesprekken aan te gaan en inclusie te promoten. Tijdens NL Doet hebben we met een groep de regenboogbanken weer schoongemaakt. Het is pijnlijk om te zien dat deze steeds weer worden beklad. Het voelt alsof anderen vinden dat je terug de kast in moet. Dat is zo zonde. Als je iemands identiteit ontkent of daar boos over wordt, ontnem je diegene ook de mogelijkheid om de wereld te verrijken. Ieders inbreng is uniek. Juist mooi toch?!"

VEILIGE PLEK

Ook vangt Queer Mind mensen op die nergens terecht kunnen en zijn verstoten door hun omgeving. De stichting zorgt voor een veilige plek met gelijkgestemden. Ook om te voorkomen dat mensen suïcidaal worden of in een verkeerde omgeving terecht komen en worden uitgebuit. Tijdelijke bewoners kunnen onder andere chillen in de huiskamer, gesprekken voeren met een maatschappelijk werker en zich douchen en verzorgen. Jean-Bernard: "We zijn de enige organisatie die dit zo doet in Nederland en de wachtlijsten zijn lang. Dus de noodzaak is er zeker."

Vredes-evenementen in de wijken

TRANSVAAL EN SCHILDERSWIJK STRALEN

Tijdens de NAVO-top ontvangt Den Haag tientallen wereldleiders. Als het aan de betrokken Hagenaars Atalay Celenk en Mustapha Barbouch ligt, krijgen ook de Schilderswijk en Transvaal een prominente rol. "We zetten Den Haag op een positieve manier op stelten en laten de Schilderswijk en Transvaal stralen," aldus de twee ondernemers. "Als het met zoveel nationaliteiten op minder dan twee vierkante kilometer kan, dan is het ook mogelijk om elders samen te leven zonder oorlog en ellende. We willen een voorbeeld zijn voor de wereld. Zeker nu met de wereldleiders die komen, willen we laten zien dat het hier wel goed gaat, het kan wél."

De Kinderwijkraad betreft kinderen bij het meedenken over de wijk en wat er nodig is om vreedzaam samen te leven. Kizzy Held, kindcoördinator bij buurtcentrum De Mussen, vertelt: "Een vreedzame wereld start in de vreedzame Schilderswijk."

Abderrahim Kajouane, senior adviseur bij PEP: "Door verbindingen te leggen met lokale initiatieven en kennisdeling te stimuleren, ontstaan er nieuwe kansen voor samenwerking. Zo dragen we bij aan het promoten van Den Haag – inclusief Transvaal en de Schilderswijk – als voorbeeldstad op het gebied van vrede, veiligheid en sociale cohesie."

- **Zaterdag 14 juni** Vredesloop Proef de Culturen van de Schilderswijk & Transvaal
- **Maandag 16 juni** Vredesconferentie 'Vrede Dichtbij Huis' in Transvaal, Julianaplaza
- **Woensdag 18 juni** Dialoogavond – Theater De Vaillant – PEP
- **Dinsdag 24 juni** Kinderwijkraad in buurtcentrum De Mussen

Kinderwijkraad: Kids in De Mussen. Foto: Janne Igbuwe

Dialoogavond in theater Vaillant. Foto: Michel Heerkens

ALTERNATIEVE TOP IN HET STATENKWARTIER

Er is ook ruimte voor een Vredesrondetafelconferentie in het Statenkwartier. Verschillende kunstenaars hebben een kathedraal ontworpen in hun eigen stijl met hun visie op vrede en recht. Iedereen, van 6 tot 106 jaar oud, is welkom om plaats te nemen achter een van de ontworpen lessenaars. "Den Haag is toch de stad van vrede en recht, zeggen ze, laten we dat waar maken," aldus Rebecca van Leeuwen, bestuurslid wijkoverleg Statenkwartier.

- **Zaterdag 21 en zondag 22 juni**, Couvéehuis, Statenkwartier

Kijk voor meer info over de Vredes-evenementen in de wijken op www.roadtosummit.nl

SCAN HERE FOR ENGLISH

‘Stem op een Vrouw’: van slimme stemtip tot systeemverandering

De persoonlijke noodzaak om vertegenwoordigd te worden, zowel voor haarzelf als voor alle vrouwen, zette Devika Partiman (1988) om in het oprichten van ‘Stem op een Vrouw’. Met haar organisatie zet ze zich sinds 2017 onvermoeibaar in voor een meer inclusieve en representatieve politiek in Nederland. In een wereld waar democratie niet altijd inclusieve vertegenwoordiging betekent, is Partiman een voorbeeld van hoe je ondanks ongelijkheid en weerstand je stem kan laten horen.

Door Sacha Celine Verheij

‘Wat als mannen zoveel zouden worden mishandeld en misbruikt? Dan zou er wel meer aan worden gedaan’

In aanloop naar het Just Peace Festival lichten we de thema’s van het festival uit. Jij bent bij uitstek de persoon om over het thema democratie te praten! Kun je ons wat meer vertellen over je organisatie Stem op een Vrouw?

Devika Partiman: “Stem op een Vrouw begon als een campagne om slim op vrouwen te stemmen. Slechts zo’n 30 procent van de Nederlandse politici is vrouw, en onder die vrouwen is maar weinig diversiteit. Inmiddels zijn we uitgegroeid tot een stichting die zich breed inzet voor gendergelijkheid in de politiek – van het waterschap tot de Tweede Kamer, van gemeenten tot het Europees Parlement. Stem op een Vrouw biedt onder meer mentorprogramma’s, lobbyt voor betere verlofregelingen en strijdt tegen online haat en intimidatie richting vrouwelijke politici.”

Waarom doe je dit werk?

“Als puntje bij paaltje komt, dan zie je dat klassieke vrouwenrechten, zoals abortus, in de handen van de meerderheid van mannen niet veilig zijn. De ongelijkheid van vrouwen en meisjes is zo genormaliseerd. Wat als mannen zoveel zouden worden mishandeld en misbruikt? Dan zou er wel meer aan worden gedaan. Kijk bijvoorbeeld naar de recente documentaire ‘Blauwe ballen en andere verkrachtingsmythes’ van Sunny Bergman over seksueel misbruik. Er zijn nog zoveel dingen serieus mis.”

‘De grootste uitdaging is om politieke partijen écht in beweging te krijgen. Veel bestuurders spreken wel steun uit, maar ondernemen geen actie’

Welke uitdagingen kom je tegen in het bereiken van gendergelijkheid?

“De grootste uitdaging is om politieke partijen écht in beweging te krijgen. Veel bestuurders spreken wel steun uit, maar ondernemen geen actie. Het laconieke ‘ja, natuurlijk moet iedereen veilig zijn in de politiek en is representatie belangrijk’ en vervolgens geen toezeggingen doen, omzeil ik door manieren te vinden om via publieke druk en strategische communicatie tóch verandering af te dwingen. Zo droegen we succesvol bij aan ‘gendermainstreaming’ in het Amsterdamse beleid, wat betekent dat voortaan bij elke beleidskeuze wordt gekeken naar wat de impact ervan op vrouwen en meisjes is. En steeds meer politieke partijen zetten meer vrouwen op hun kieslijsten.”

Devika Partiman. Foto: Nina Schollaardt

‘95 procent in de politiek is academisch opgeleid, terwijl academisch opgeleiden slechts 36 procent van de samenleving vormen’

Hoe maak je politiek toegankelijk en democratie inclusief voor iedereen?

“Er zijn nog best wat drempels waardoor veel vrouwen en andere burgers niet politiek actief zijn. Voor vrouwen specifiek kan je denken aan traditionele genderpatronen die hun ambitie tegenwerken, aan het feit dat we onbewust leiderschap door (witte) mannen sneller accepteren, maar ook aan praktische drempels zoals dat vergadertijden vaak niet aansluiten op de behoeftes van vrouwen en dat verlofregelingen voor politici slecht geregeld zijn. Maar er zijn ook drempels die gender overstijgen en waar meer mensen last van hebben. Denk aan vooroordelen over opleidingsniveau: er heerst een sterk idee dat je een academische achtergrond moet hebben om mee te mogen doen

Hoe ervaar je de huidige politieke verschuivingen naar rechts?

“De groeiende invloed van extreemrechts en conservatieve krachten in Nederland baart me zorgen. Vooral vanwege de ondermijning van vrouwenrechten, de rechtsstaat en democratische instituties. Je ziet in rechtse partijen dat vrouwen bewust prominent naar voren worden gezet om de schijn op te werpen dat ze inclusief zijn. Maar racistische vrouwen bestaan ook. Homofobe vrouwen bestaan ook. Daardoor kan je denken: het helpt niet als meer vrouwen politiek actief worden. Maar daarvan wijst onderzoek helder uit dat dat niet klopt. De fout die mensen soms maken, is dat ze representatie van een groep verwarren met de daden van een individu. Representatie gaat over de kans vergroten dat je gehoord wordt: hoe meer vrouwen er in de politiek zitten, hoe groter de kans dat de belangen van vrouwen en meiden op de agenda staan en gehoord worden. De focus op het individu is afleiding van de kern, we moeten ons focussen op de groep!”

‘We moeten creatiever zijn, oude middelen werken niet meer’

Hoe blijf je doorgaan, ondanks alles wat er gebeurt in de wereld?

“Ik zie de bouwstenen van de democratie afbrokkelen. Petities met 40.000 handtekeningen, adviezen van de Raad van State, officiële onderzoeken, debatverzoeken en demonstraties worden genegeerd. Traditionele wegen van democratische invloed en debat worden ondermijnd. We moeten creatiever zijn, oude middelen werken niet meer. Het maatschappelijk middenveld moet zich aanpassen aan een politieke arena die steeds vaker dovemansoren lijkt te hebben.”

Van slimme stemcampagne tot systeemverandering weet je ons te inspireren met Stem op een Vrouw. Wat kun je zelf doen?

“Word lid van een politieke partij, dat kan vanaf veertien jaar! Zo krijg je inzicht in hoe politiek werkt en kun je invloed uitoefenen. Zodra je lid bent, word je via nieuwsbrieven geïnformeerd, kun je over het programma meedenken en kun je naar lokale bijeenkomsten waar je andere leden en politici leert kennen. Als lid van een partij kun je verandering tweebrengen.”

Lees het volledige interview via www.justpeacetheague.org Devika Partimans missie blijft helder: zolang vrouwen geen gelijkwaardige stem hebben in besluitvorming, blijft haar werk essentieel. Stemmen op vrouwen is daarbij geen doel op zich, maar een krachtig middel voor structurele verandering. Kijk/luister/lees-tip voor de lezers: Podcast Damn Honey!

‘Representatie gaat over de kans vergroten dat je gehoord wordt’

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Acht generaties over acht decennia Verenigde Naties

Tachtig jaar geleden werden de Verenigde Naties (VN) opgericht. In elk decennium moest de organisatie nieuwe uitdagingen het hoofd bieden. Hoe kijken verschillende generaties naar de VN en hun streven naar vrede, rechtvaardigheid en ontwikkeling?

OLIVIA (2011),
leerling middelbare school

“Als landen beter samenwerken, is er minder ruimte voor oorlog – en meer kans op een eerlijke wereld voor iedereen. De Verenigde Naties spelen daarin een belangrijke rol. Maar als jongeren de toekomst zijn, moeten we ook vandaag al gehoord worden. Want je kunt toch geen toekomst maken zonder de jongeren erbij te betrekken?”

EMILE LAMBRINOS (2003),
rechtenstudent en voorzitter Leiden Caribbean Community

“Vrede is meer dan stilte na een oorlog. Voor mijn generatie betekent vrede: gehoord worden, gelijke kansen krijgen en veilig zijn. Als eilandskind is vrede ook culturele verbondenheid. Echte vrede vraagt om rechtvaardigheid, inspraak en respect voor iedereen, ongeacht afkomst. ‘Vrede is niet de afwezigheid van conflict, maar de aanwezigheid van rechtvaardigheid,’ zei Martin Luther King Jr.”

IRIS DE LEEDE (1995),
diplomaat bij de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de VN in New York

“Alleen bij de VN hebben alle landen een stem en gaan ze met elkaar in gesprek. Ik leerde er om echt naar anderen te luisteren – hoe moeilijk dat soms ook is – en te focussen op wat we met elkaar gemeen hebben. Succesvol samenwerken in de VN kan alleen als het een plek blijft waar iedereen voldoende gerepresenteerd is, inclusief toekomstige generaties. Dat betekent dat de taart met meer gedeeld moet worden en sommigen dus ook een stukje zullen moeten inleveren.”

DAN PETRICĂ (1989),
universitair docent en onderzoeker internationale betrekkingen

“De VN is imperfect – belemmerd door veto's en verouderde structuren – maar is nog altijd het meest representatieve platform voor mondiale dialoog en coördinatie. Hoewel de doorzettingsmacht van de organisatie beperkt is, blijft haar internationale rol ongeëvenaard. Met echte hervormingen – inclusiever, wendbaarder en bereid meer verantwoording af te leggen – kan zij zich aan de huidige crises aanpassen en een cruciale rol spelen bij het aanpakken van de uitdagingen van de toekomst.”

Olivia.

Emile Lambrinos.

Iris de Leede.

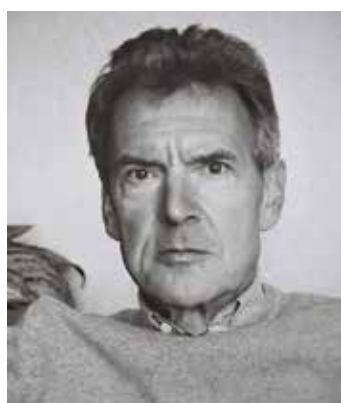
Dan Petrică.

Caecilia Johanna van Peski.

Mike Eman.

Vincent van den Bergen.

Paul Meerts.

Joris Voorhoeve.

CAECILIA JOHANNA VAN PESKI (1970),
overste bij de Koninklijke Marine

“De oliecrisis van 1973 vormt een van mijn vroegste jeugdherinneringen. Mijn moeder kocht voor het hele gezin dikke donzen dekbedden, voor het geval dat er geen verwarming meer zou zijn. De oliecrisis was voor de VN aanleiding voor de oproep tot een Nieuwe Internationale Economische Orde met eerlijke handel en financiële structuren. Toen ik in de jaren negentig de arbeidsmarkt op kwam, werd het streven naar eerlijke verdeling en duurzaamheid mijn persoonlijke inzet.”

‘Als jongeren de toekomst zijn, moeten we ook vandaag al gehoord worden’

‘De VN is een plek waar elke natie telt, en waar hoop een gezamenlijke taal blijft’

MIKE EMAN (1961),
minister-president van Aruba

“Toen ik namens het Koninkrijk het Klimaatakkoord van Parijs tekende, in de plechtige plenaire zaal van de VN, voelde ik een stille belofte in de lucht. Een klein eiland kreeg een grote stem. Dat moment belichaamde wat de VN is: een plek waar elke natie telt, en waar hoop een gezamenlijke taal blijft.”

VINCENT VAN DEN BERGEN (1950),
voormalig hoofd mondiaal milieubeleid bij het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

“Ik ben geboren in januari 1950 in Den Haag. Als peuter liep ik aan de hand van opa uit de wijk Bezuidenhout, op weg naar de bakker, langs de puinhopen van het bombardement in maart 1944. Inmiddels waren de instituties gecreëerd om vrede en orde te bevorderen. Later heb ik zelf aan VN-verdragen meegewerkt. Kritiek uiten kan, maar afbraak van VN-instituties zonder daarvoor iets beters in de plaats te stellen, leidt tot chaos. En chaos moeten we voorkomen.”

PAUL MEERTS (1946),
onderhandelingsexpert

“Op het Instituut Clingendael in Den Haag zijn de Verenigde Naties altijd een dankbaar onderwerp voor rollenspelles geweest. Vooral simulaties van de Veiligheidsraad waren een groot succes, omdat de Veiligheidsraad best wel invloed heeft op het gedrag van landen. Meestal verzonnen we een crisis die jaren later kon opvlammen. Helaas bleken onze voorspellingen vaak juist.”

JORIS VOORHOEVE (1945),
voormalig hoogleraar internationale organisaties

“De VN heeft in de jaren vijftig een positieve rol kunnen spelen. Weliswaar kon de Veiligheidsraad de eerste taak van de VN, de vrede handhaven, niet waarmaken als gevolg van de vetomacht van de zogenaamde Grote Vijf, maar op andere terreinen heeft de VN het overleg en de samenwerking in de wereld wel enigszins bevorderd. De oorlogen die hebben gewoed en nog steeds woeden, en de pijnlijke grote verschillen in welvaart en welzijn, tonen dat de VN fors hervormd moet worden. Maar een grondige hervorming wordt door de vetomachten en door zogenaamde ‘nationale belangen’ geblokkeerd... Het is dus zaak dat de rechtstatelijke democratieën goed samenwerken om die vraagstukken te helpen aanpakken en het internationale recht beter te handhaven.”

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

IS ER WEER TOEKOMST VOOR DE

THE CHOICE IS OURS

Internationaal recht wordt met voeten getreden. Vredesmissies stranden. Humanitaire hulp wordt gestaakt wegens gebrek aan geld of door te dreigende situaties. De oorlogsmachine draait op volle toeren. Defensiebegrotingen gaan fors omhoog. Vele miljarden worden in de wapenindustrie gepompt. Organisaties van vrede en recht krijgen juist bezuinigingen voor hun kiezen die hun voortbestaan doen wankelen.

18 mei 2025. Meer dan 100.000 mensen riepen de regering op een rode lijn te trekken ten aanzien van het optreden van Israël in Gaza. Is deze harde roep om vrede een trendbreuk? Wat moet er gebeuren om al die dreigingen af te wenden en de mensheid een nieuw perspectief te geven? Vóórdát opnieuw een wereldoorlog uitbreekt, de derde?

PACT FOR THE FUTURE

In september 2024 kwamen de staatshoofden en regeringsleiders ‘die de volkeren van de wereld vertegenwoordigen’ bijeen ‘om de behoeften en belangen van de huidige en toekomstige generaties te beschermen’. Samen, als Verenigde Naties (VN), sloten zij een nieuw verdrag, het Pact for the Future, een bekrachtiging en vernieuwing van het nu tachtig jaar oude Handvest van de Verenigde Naties. Zij besloten acties te ondernemen ter bevordering van duurzame ontwikkeling en internationale vrede en veiligheid. ‘Wereldwijde transformatie is een kans op vernieuwing en vooruitgang, gebaseerd op onze gemeenschappelijke menselijkheid. Vooruitgang in kennis, wetenschap, technologie en innovatie kan zorgen voor een doorbraak naar een betere en duurzamere toekomst voor iedereen. De keuze is aan ons. THE CHOICE IS OURS.’

Stelt dit gerust gezien de weerbarstige praktijk van al die oorlogen en conflicten wereldwijd? Moet de bevolking zich niet veel luider en vaker laten horen, zoals in de jaren zestig tot en met tachtig, de decennia voor de val van de Berlijnse Muur, toen aan de Koude Oorlog een einde kwam?

Vredesdemonstratie Den Haag, 550.000 mensen demonstreren onder meer tegen plaatsing kruisraketten, 29 oktober 1983. Foto: Rob C. Croes/Anefo

Wessel Toonen namens de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties

‘ER MOET OPNIEUW CONCENSUS WORDEN BEREIKT’

“Het Handvest van de Verenigde Naties legde de basis voor de oprichting van de Verenigde Naties op 24 oktober 1945 en bevat de spelregels van de internationale betrekkingen als een soort van Grondwet voor de wereld. Een verbod op geweldsmiddelen, respect voor universele mensenrechten en erkenning van soevereine lidstaten moesten vrede en rechtvaardigheid wereldwijd waarborgen.

Bij de opening van de conferentie op 25 april 1945 – de Tweede Wereldoorlog was nog in volle gang – sprak de Amerikaanse president Truman tot de driehonderd gezanten uit vijftig landen: ‘U, deelnemers aan deze conferentie, zijn de architecten van een betere wereld. Onze toekomst ligt in uw handen. Uw inspanningen tijdens deze conferentie zullen bepalen of de lijdende mensheid een rechtvaardige en duurzame vrede kan bereiken.’ Op 26 juni 1945 werd het Handvest ondertekend. Hoogstpersoonlijk bracht de secretaris-generaal van de conferentie Alger Hiss het Handvest naar het Witte Huis; de enige parachute in het militaire vliegtuig zat niet vast aan hem maar aan het Handvest, zo omzichtig ging hij ermee om.”

“Tachtig jaar later ziet de wereld er compleet anders uit. Zo hebben het einde van de Koude Oorlog en de opkomst van nieuwe onafhankelijke landen de samenstelling en prioriteiten van de organisatie fundamenteel gewijzigd. De Verenigde Naties tellen nu 193 lidstaten met sterk wisselende prestaties op het gebied van democratie, welvaart en respect voor mensenrechten. In San Francisco zaten slechts vier vrouwen aan de onderhandelingstafel. Afrikaanse landen – gelegen op het inmiddels snelst groeiende continent ter wereld – werden niet gehoord of zelfs maar uitgenodigd. Het woord ‘klimaat’ ontbreekt volledig in de tekst.”

“Het VN-Handvest was altijd al bedoeld als een levend document. Hoewel het Handvest met geen woord rept over terrorisme, zetten de Verenigde Naties na 9/11 toch urgente stappen op het gebied van contraterrorisme. De recentelijk uitgesproken wens van lidstaten om de Veiligheidsraad uit te breiden voor betere representativiteit en weerspiegeling van de hedendaagse realiteit, vereist een wijziging van Artikel 23 van het VN-Handvest dat het ledenaantal van de Veiligheidsraad bepaalt. Om de Verenigde Naties toekomstbestendig te maken, moet er dus opnieuw consensus worden bereikt.”

PAX, de grootste vredesorganisatie van Nederland

‘NEDERLAND ZOU ZICH MOETEN OPSTELLEN ALS HUN BONDGENOOT’

“De Nederlandse regering moet alles op alles zetten om het multilaterale systeem waar de VN de spil van is, in stand te houden en te versterken. Het systeem is allesbehalve perfect, maar is wel het enige wat er is om te voorkomen dat de wereld overgeleverd is aan een strijd tussen verschillende machtsblokken, waarbij macht en geweld de boventoon voeren, en niet vrede en recht. Het Pact for the Future is een afgezwakte versie van wat wij beoogd hebben. Maar geen Pact for the Future zou een regelrechte ramp voor het gehele multilaterale stelsel geworden zijn.”

“PAX maakt zich veel zorgen over de geloofwaardigheid van Nederland als gastheer van de voornaamste instituties van internationaal recht. Terecht beroept Nederland zich met bondgenoten op internationaal recht als rechtvaardiging om Oekraïne gewapende steun te verlenen om zich te verdedigen tegen de Russische agressie-oorlog. Tegelijkertijd blijven Nederland en andere Europese landen Israël steunen en kijken zij weg van de genocide in Gaza. De kritiek die de Nederlandse regering nu richting Israël verwoordt, is nog veel te voorzichtig en zwak, en leidt nog steeds niet tot concrete stappen om meer druk op Israël uit te oefenen. Door deze houding van dubbele standaarden maken Europese landen, en Nederland als gastheer van het Internationaal Gerechtshof en het Internationaal Strafhof voorop, zich ongeloofwaardig. Onder leiding van Zuid-Afrika doen landen uit het mondiale Zuiden juist een beroep op de instituties van internationaal recht om Israëls genocide in Gaza te stoppen. Nederland zou zich moeten opstellen als hun bondgenoot.”

‘De VN werd niet opgericht om ons naar de hemel te brengen, maar om de hel te vermijden’
(voormalig VN-secretaris-generaal Dag Hammarskjöld)

VREDESBEWEGING?

Tienduizenden demonstranten liepen op 19 mei van het Malieveld naar het Vredespaleis en weer terug door de binnenstad. Foto: Regio15 - Herman van der Woude

Het Handvest van de Verenigde Naties wordt op 26 juni 1945 ondertekend door dr. Alexander Loudon, Nederlands ambassadeur in de Verenigde Staten. Achter hem de Nederlandse delegatie, waaronder vertegenwoordigers van overzeese gebiedsdelen. (Nationaal Archief)

UNITED4PEACE: PROACTIEVERE VREDESBEWEGING

Het werk van fotograaf Dolph Kessler bracht hem op vele plekken in de wereld, ook in Oekraïne, waar hij het fotoboek 'Lviv, stad van paradoxen' (2014) maakte. De Russische inval in 2022 in Oekraïne vindt hij verschrikkelijk, maar het eenzijdige narratief waarbij alle schuld bij Poetin werd gelegd, bevalt hem niet. Hij schreef daarom het boek 'Oorlog of vrede, willen winnen of gelijkspel' (juni 2024). Zijn conclusie? Bij geopolitieke conflicten zou niet het vergroten van macht maar het behoud van vrede de inzet moeten zijn. Hij noemt dit de 'op vrede gerichte preventieve dialoog'.

Dolph: "Het opnieuw streven naar een vreedzame wereld vraagt duidelijke keuzes. De Verenigde Naties moeten weer in het centrum van de macht komen te staan. Er moet ook een nieuwe, actieve, brede en internationale vredesbeweging komen die impact kan maken. De vredesbeweging is enorm versnipperd en mag ook wel proactiever worden.

George Kennan, de voormalige Amerikaanse ambassadeur in de Sovjet-Unie, verkondigde al in 1997 dat verdere uitbreiding van de NAVO een 'fatal error' zou zijn. Nu lopen we vaak achter de feiten aan. Dat gebeurt nu weer met het conflict tussen China en de VS dat nog vreselijkere consequenties kan hebben dan het Oekraïne-conflict. Waarom is niemand daar mee bezig?"

"Zo'n nieuwe vredesbeweging – ik noem haar United4Peace – zou volgens mij heel veel kunnen leren van Greenpeace dat volledig selfsupporting is en wereldwijd ruim 3 miljoen donateurs telt. Omdat de meeste mensen vrede willen en geen oorlog, moet er voldoende draagvlak voor zijn." Allereerst moet er een goed raamwerk komen. "Ik denk bijvoorbeeld aan onafhankelijke denktanks die conflicten monitoren en analyseren, waarbij de focus moet liggen op de rol van dominante landen en blokken bij de escalatie van conflicten. Ook denk ik aan

*'The world is over-armed,
but peace is under-funded'
(De wereld is overbewapend, maar in vrede
wordt te weinig geïnvesteerd')*

(voormalig VN-secretaris-generaal Ban Ki-moon)

AMBTENAREN PROTESTEREN TEGEN ISRAËL-BELEID REGERING

Het is een ongebruikelijk gezicht: ambtenaren die tegen hun eigen regering en minister protesteren, elke week, nu al meer dan 75 weken. Het begon met ambtenaren van Buitenlandse Zaken zelf. Zij konden het niet verkroppen dat de regering geen enkele serieuze actie ondernam tegen de Israëlische regering, terwijl die op aantoonbare wijze misdaden tegen de menselijkheid pleegde en mensenrechten schond. Algauw sloten anderen zich aan. Wekelijks zijn het er nu zo'n 450. "Hoe kun je de beroepseed afleggen op de Grondwet die in artikel 90 het bevorderen van de internationale rechtsorde heeft neergelegd en tegelijkertijd meewerken aan de uitvoering van een beleid dat dit artikel negeert?", zegt Angélique Eijpe, een van de initiatiefnemers. De grens van de normale loyaliteit was bereikt. De groep heeft zich dan ook 'Ambtenaren en de Grondwet' gedoopt en komt op voor consistente naleving van het internationaal recht en een permanent staakt-het-vuren en volledige humanitaire toegang tot Gaza.

De protesten zorgen voor zichtbaar ongemak bij de politieke en ambtelijke leiding van het ministerie. Er is ook veel publiciteit omheen. Eijpe: "Je kunt natuurlijk niet verwachten dat het protest elke week het nieuws haalt, maar de berichtgeving op social media met duizenden volgers gaat onvermoeibaar door."

MARIJE LIEUWENS VERSPREIDT POSTER 'PEACE NOW'

Overal in Nederland zie je de 'Peace Now'-poster achter de ramen. Marije Lieuwens, bedenker van de poster: "Ze hangen inmiddels in heel Nederland, ook bij sportclubs en bij de kapper. De poster gaat inmiddels zelfs de hele wereld over, zelfs in de schuilkelders van Charkiv en in Soedan." Marije startte met de posteractie in november 2023 in reactie op wat er in Gaza en Israël gebeurde. "Ik dacht: de hele wereld staat in brand, ik moet wat doen." De poster is ontworpen door kunstenaar Max Kisman. "Mensen gebruiken de posters om te laten zien dat ze bezorgd zijn over de gruwelijke gebeurtenissen in de wereld en geven een signaal dat ze het anders willen zien."

De poster is niet verbonden aan een organisatie met een branding eromheen. Het kost Marije geld en heel veel tijd. U kunt haar actie ondersteunen, zie QR-code.

Peace Now
wordt mogelijk
gemaakt dankzij
jullie donaties!

'logic of peace teams' die kunnen worden ingezet in conflictgebieden, waar zij samenwerken met lokale vredesorganisaties. Daarnaast faciliteert United4Peace onafhankelijke journalistiek om tegenwicht te bieden aan de veelal op afschrikking en de 'logic of war' gebaseerde berichtgeving van gevestigde media. Kortom, de ambities zijn groot en vereisen een ondernemende aanpak, met duidelijke doelstellingen en financiële onafhankelijkheid. Misschien dat de organisatie van Bill Gates hiervoor te interesseren is. Oorlog veroorzaakt altijd nieuwe armoede en zijn organisatie wil jaarlijks bijna 10 miljard dollar besteden aan armoedebestrijding."

De QR-code brengt je
naar de eerste contouren
van Dolph's organisatie
in oprichting.

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

INGRIJPENDE HERSTRUCTURERING

VN gaat drastisch bezuinigen

De Verenigde Naties (VN) maken zich op voor de meest ingrijpende herstructurering in decennia, nu ze kampen met een escalerende financiële crisis en afnemende steun van belangrijke donoren. In het kader van het zogenaamde 'UN80'-initiatief van VN-secretaris-generaal António Guterres zou het secretariaat tegen 2026 te maken kunnen krijgen met een bezuiniging van 20 procent op de begroting en het schrappen van bijna 7000 banen.

Het financiële tekort wordt grotendeels veroorzaakt door de Verenigde Staten (VS). De regering van de Amerikaanse president Donald Trump heeft voorgesteld om bijna 90 procent van de financiering voor internationale organisaties, waaronder de VN, te schrappen. In een intern memo dat Adam Taylor en John Hudson van The Washington Post onder ogen kregen, worden de plannen uiteengezet om de Amerikaanse financiering voor de VN, de NAVO en twintig andere organisaties stop te zetten. Het plan is begin mei goedgekeurd door het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden. Als dit door de Senaat wordt bevestigd, zou dit betekenen dat de VN haar belangrijkste donor verliest, die goed is voor 13 miljard dollar aan financiering, ofwel meer dan een kwart van haar totale begroting.

Bovendien bedragen de achterstallige betalingen van de VS aan de VN momenteel meer dan 1,5 miljard dollar, en wordt de liquiditeitscrisis nog verergerd door betalingsachterstanden van China, de op één na grootste donor. Er lijkt geen hoop dat andere VN-lidstaten zullen bijspringen om de verwachte financieringstekorten op te vangen. Volgens Richard Gowan van de International Crisis Group spreken diplomaten en VN-medewerkers over de noodzaak om 'met minder meer te doen', maar lijkt niemand 'precies te weten wat dat betekent'.

RETORIEK

Hoewel Guterres de UN80-hervormingen heeft gepresenteerd als een proactieve moderniseringsinspanning, zien waarnemers ze als een directe reactie op deze vermindering van financiering. Zoals Damian Lilly in The Global Observatory opmerkt, verhuult de retoriek van de secretaris-generaal over 'doelgericht multilateralisme' de urgentie om de VN financieel gezond te houden nu de financiële bijdragen instorten.

Critici hebben de overhaaste aard van de hervormingen bekritiseerd. Een rapport van het onafhankelijke media-platform Devex citeert Ian Richards, leider van de VN-personeelsvakbond, die waarschuwde dat 'managers nog steeds geen idee hebben hoe ze dit moeten uitvoeren'. Voormalig VN-noodhulpchef Martin Griffiths noemde het een 'plan over bezuinigingen, niet over hervormingen'. De voorgestelde inkrimping vormt een bedreiging voor afdelingen als vredeshandhaving, ontwapening, ontwikkeling en mensenrechten. Volgens een rapport van de eveneens onafhankelijke mediagroep PassBlue waarschuwen insiders dat kernfuncties en mandaten zullen

Het hoofdkantoor van de Verenigde Naties staat in New York. Foto: VN

worden aangetast.

Overwogen wordt om het Wereldvoedselprogramma en de Voedsel- en Landbouworganisatie – beide kampen met geldtekort en steeds meer overlappende taken – samen te voegen of de samenwerking tussen VN-agentschappen die zich bezighouden met migratie, zoals de IOM en de UNHCR, te versterken. Er wordt ook overwogen om een centraal uitvoerend secretariaat van de VN op te richten ter vervanging van de versnipperde bestuursstructuren.

'BURGERS BETREKKEN'

Andreas Bummel, uitvoerend directeur van Democracy Without Borders (DWB), pleit voor een sterke VN, met name om multilaterale samenwerking, duurzame ontwikkeling, mensenrechten en humanitaire hulp te bevorderen. Bummel: "Wat de VN nodig heeft, is een heroverweging van hoe zij wordt gefinancierd, hoe zij functioneert en hoe zij in contact staat met de mensen die zij moet dienen. Deze crisis moet een wake-upcall zijn. Het is hoog tijd om burgers te betrekken bij de discussie over de toekomst van de VN. Versterking van de democratische participatie en vertegenwoordiging kan helpen om de legitimiteit te herstellen en daarmee de steun voor een sterke en goed gefinancierde Verenigde Naties te vergroten."

Democracy Without Borders roept de VN samen met Democracy International op om gebruik te maken van burgerberaden om publieke inbreng te verzamelen over belangrijke mondiale kwesties. De organisatie pleit ook voor de oprichting van een parlementaire vergadering van de VN met gekozen vertegenwoordigers, en voor de invoering van een wereldburgersinitiatief van de VN, zodat burgers zaken ter overweging kunnen voorleggen aan de Algemene Vergadering.

(Dit artikel is een bewerking van een publicatie van Democracy Without Borders van eind mei).

ACHT DECENNIA VERENIGDE NATIES

De Verenigde Naties, opgericht in 1945, hebben de afgelopen tachtig jaar veel invloed gehad op het gebied van vredeshandhaving, mensenrechten, ontwikkeling en humanitaire inspanningen. Zo werden conflicten opgelost in landen als Namibië, Cambodja, Colombia en El Salvador. Op gebied van de mondiale veiligheid is mede door de inspanningen van het International Atomic Energy Agency (IAEA) in Wenen van de VN het Nucleaire Non-proliferatieverdrag vastgelegd dat voorziet in het controleren van nucleaire programma's en het bevorderen van nucleaire ontwapening. De Verenigde Naties werken samen met de in Den Haag gevestigde Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) om chemische wapens te vernietigen en het gebruik ervan tegen te gaan. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM, 1948) is op het gebied van de mensenrechten een belangrijke mijlpaal. De Raad voor de Mensenrechten (UNHRC, 2006) doet onderzoek naar schendingen van mensenrechten en houdt staten verantwoordelijk voor het niet naleven van de UVRM. Zonder deze VN-rechtsinstellingen en internationale Tribunalen (Rwanda, voormalig Joegoslavië, Kosovo) en het Internationaal Strafhof zouden gruwelijke wandaden grotendeels onbestraft gebleven zijn.

Het VN-zeerechtverdrag (UNCLOS, 1994) maakte het mede mogelijk om wereldwijd het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en het voorkomen van milieuvontreiniging juridisch te regelen,

alsmede de vrede op volle zee te bewaren. Het boek 'Mare Liberum' van Hugo de Groot laat zien hoe vanuit Nederland het internationale recht voor het eerst werd beschreven, om ruim driehonderd jaar later de VN als uitgangspunt van rechtstatelijkheid te dienen.

Een andere bekende VN-organisatie is Unicef, dat zich inzet voor het welzijn van kinderen, onder andere via het Verdrag inzake de rechten van het kind. De Wereldbank is 's werelds grootste instituut voor ontwikkelingssamenwerking. UNESCO (bekend onder meer van de werelderfgoederen) heeft als missie het bijdragen aan de vredesopbouw, armoedebestrijding, duurzame ontwikkeling en interculturele dialoog door onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft een sturende en coördinerende rol op het gebied van gezondheid en welzijn.

De VN was een van de eerste organisaties die waarschuwden voor de gevaren van de opwarming van de aarde en klimaatverandering. Verschillende VN-organisaties houden zich sindsdien bezig met de bescherming van bedreigde plant- en diersoorten.

In 2000, bij de wisseling van het decennium, stelden de lidstaten van de VN de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (MDGs, 2000 – 2015) vast. In 2025 kregen de MDGs een vervolg in de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's 2015 – 2030).

(met medewerking van Caecilia J. van Peski)

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

This Is Not My Story To Tell – Willie Oeba

*This is not my story to tell.
How do I talk about world peace,
If everything I have, we have had to fight for
Tell me, if word is life, what is living
if freedom of speech ain't worth dying for
It feels like we have been here before
But one thing is constant
Silence is all we know
So speak up, because this is not my story to tell*

*How do I talk about world peace,
if my mind is always at war
How does it help to amplify my voice
if my thoughts want to forget everything I saw
What do I say about human rights,
If humans have decided to disregard the entirety of human life after all
Tell me, who decides who stands on the other side of the gun, first of all.
Speak up, because this is not my story to tell.*

*If you shoot me, I won't feel the hate after I am gone
Rage will not burden me
If you kill me for fighting for my freedom,
You would have done me a favor of not letting me live as a slave.
Living is overrated if just life is all that we have.
Without justice, it is impossible to express absolute love*

*Justice isn't just a word, it is a just word
One that comes just before the word -peace
The actual pick when you try to choose between this and that
If the just God is love, then justice is what love thinks it is
Justice is independent, the prefix in to that word means none of it*

*Democracy is a word guide
sometimes used more with dictators than liberators
Liberators who are often oppressed by the people they are fighting for.
For the dream,
Dreams of a once vibrant nation
Nations that instead of their people, put their government first
First of all, word is life but the whole world is silent
Word is life, so if we don't speak
then what happens to people who cannot hold the pen?
Speak up, because word is life but life is just a word.*

Justice & Peace Nederland

Justice & Peace Nederland is een non-profitorganisatie die zich wereldwijd én in Nederland inzet voor de verdediging en bevordering van mensenrechten en sociale rechtvaardigheid, met als doel bij te dragen aan rechtvaardige, duurzame en inclusieve samenlevingen.

Artists' Safe Haven initiatief

Justice & Peace is ervan overtuigd dat kunst en cultuur een essentieel onderdeel zijn van een veilige en rechtvaardige wereld. Het Artists' Safe Haven initiatief is ontwikkeld voor artiesten en kunstenaars die, met hun werk, zich inzetten voor mensenrechten op een geweldloze manier, en die bedreigd worden of anderszins onder druk worden gezet vanwege hun werk of activisme.

Willie Oeba

Willie Oeba is een spoken word-artiest uit Kenia die zich al meer dan tien jaar inzet voor mensenrechten, waaronder vrouwenrechten. Hij richtte een jongerenorganisatie op en begeleidt jonge artiesten in de strijd tegen ongelijkheid. Via optredens, online campagnes en educatie wil hij jongeren inspireren om kunst in te zetten voor mensenrechten en sociale rechtvaardigheid.

'Deze crisis
moet een
wake-upcall
zijn'

**JUST
PEACE.
FESTIVAL**
12-26 JUN
2025

Brengt vrede en recht tot leven
Bringing peace and justice to life

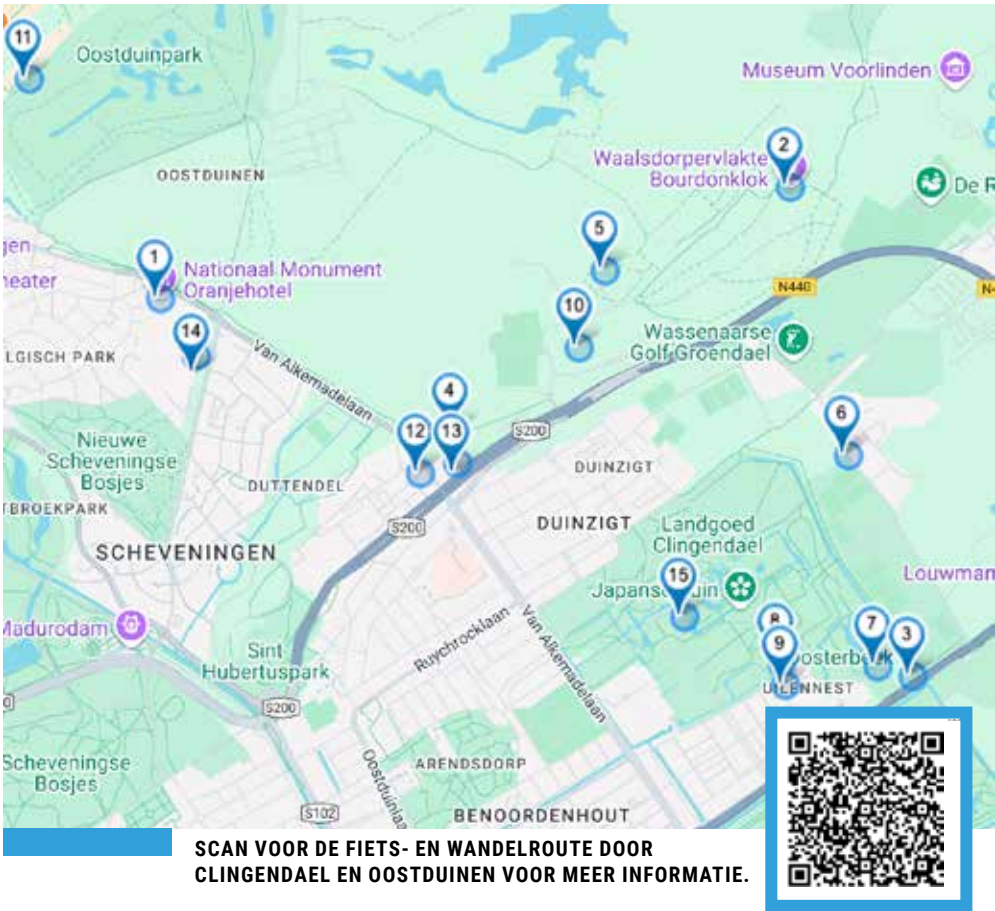

De achtertuin van het Internationaal Strafhof

Door Willem van der Ham

Begin twintigste eeuw hadden twee Haagse ondernemers het plan om in de Oostduinen een wereldstad voor de vrede te bouwen. Het liep anders. Op de hoogste top in het imposante duinlandschap – de Oostduinen – waar zij graag het Vredespaleis zagen verrijzen, ligt sinds 2002 het Internationaal Strafhof. Het gebied eromheen is bepaald geen vredesparadijs. Het is een schuldig landschap waar de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog diepe sporen heeft achtergelaten. Er zijn ook herinneringen aan de Koude Oorlog en gebouwen die tegenwoordig in het handhaven van vrede en internationaal recht een prominente rol spelen.

** Voor het Haagse vredesplan van de twee ondernemers, zie QR-code naar de eerste Haagse Vredeskrant.*

TWEDE WERELDOORLOG

- 1. NATIONAAL MONUMENT ORANJEHOTEL**
In de Scheveningse gevangenis zaten in de Tweede Wereldoorlog ruim 25.000 mensen gevangen voor handelingen die de Duitse bezetter als overtreding zag. Sinds 2019 is het een herinneringscentrum én een museum.
- 2. WAALSDORPERVLAKTE**
Het monument op de Waalsdorpervlakte in Den Haag is opgericht ter nagedachtenis aan de burgers, onder wie veel verzetsstrijders, die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de bezetter in de duinen aan de rand van de stad zijn gefusilleerd. Jaarlijks wordt er op 4 mei bij het monument een herdenking georganiseerd door het Erepeloton Waalsdorp.
- 3. ATLANTIKWALL**
De circa 2685 kilometer lange Atlantikwall, opgeworpen door de Duitsers als verdedigingslinie tegen een aanval vanuit zee, is in de Oostduinen nog goed zichtbaar. Daar bestond hij uit bijna honderd bunkers, zoeklichtinstallaties en andere objecten. Dwars door de duinen liepen tankmuren en lagen in beton gegoten stalen balken.
- 4. MAURITS KIEKPAD**
Van het Oranjehotel en de Waalsdorpervlakte loopt het Maurits Kiepad. Kiek wist alles van radiotechniek en wist als spion militaire gegevens van de Duitsers te achterhalen en aan Engeland door te seinen, eerst in België en later in Nederland.
- 5. MONUMENT KAMP WAALSDORP**
De Oostduinen zijn al eeuwenlang in gebruik als militair oefenterrein. In 1940 werd het kamp ingericht als krijgsgevangenkamp voor circa 2000 geïnterneerden, maar het werd nooit als zodanig in gebruik genomen. Bij het bombardement van de Duitse luchtmacht op 10 mei 1940 kwamen 58 soldaten van

Voedseldropping door een Engels vliegtuig, 29-04-1945. (Haags Gemeentearchief)

- het 1e Depot Infanterie in hun slaap om.
- 6. MONUMENT VOEDSELDROPPINGS DUINDIGT**
Begin april 1945 onderhandelden de geallieerden en de bezetter in het diepste geheim over de wijze waarop aan de hongerende bevolking hulp kon worden gegeven. Vier plaatsen in de omgeving van de grote steden in het westen werden aangewezen als plek voor droppings, waaronder Renbaan Duindigt. Op zondag 29 april 1945 om 12.00 uur dropten circa dertig Britse bommenwerpers met grote precisie de eerste voedselpakketten. Het monument op Renbaan Duindigt, onthuld op 30 april 1995, herinnert aan de voedseldroppings die hier tussen 29 april en 10 mei 1945 hebben plaatsgevonden.
- 7. FILMSTAD/LANDGOED OOSTERBEEK V2**
In 1935 opende de Joodse filmondernemer Loet C. Barnstijn Filmstad op het oude landgoed Oosterbeek. Het filmstudiocomplex werd door de Duitse bezetter in de oorlog geconfisqueerd. Aan het eind van de oorlog gebruikten de Duitsers de hallen voor de montage van V2-raketten. Zo kwam het dat de eerste functionele raketten ter wereld vanaf grondgebied van Wassenaar werden gelanceerd.

25ste Dodenherdenking door de Stichting Oranjehotel in de gevangenis aan de Pompstationsweg, 12-09-1970. (Haags Gemeentearchief)

Internationaal Strafhof. Foto: Harry van Reeken (Haags Gemeentearchief)

De Seyss-Inquart-bunker op landgoed Clingendael (foto Nederlands Instituut voor Militaire Historie)

KOUDE OORLOG

- 8. SEYSS-INQUART-BUNKER**
Rijkscommissaris van Nederland Seyss-Inquart nam zijn intrek in buitenplaats Clingendael. Nabij zijn woonhuis kwam een grote camouflagebunker tot stand waarin hij zich in geval van een buitenlandse aanval kon terugtrekken. In de Koude Oorlog kreeg de bunker de bestemming van Commando- en Communicatiecentrum. Eind vorige eeuw kwam de bunker buiten gebruik.
- 9. JULIANAKAZERNE**
In deze van oorsprong Duitse kazerne voor de Ordnungspolizei, gebouwd in 1943, had de Koninklijke Landmacht in de periode 1948-2010 zijn hoofdkwartier. De Julianakazerne is in 2021 omgebouwd tot Julia's Park, een open leefgebied met hoogwaardige wooneenheden en een monumentale tuin die past bij zijn omgeving en het chique woonmilieu.

- 10. NAVO**
In 2012 fuseerden diverse reeds bestaande onderzoeksinstituten van de NAVO tot het NATO Communications and Information Agency (NCIA), een onderzoekscentrum voor informatie- en communicatietechnologie. De NCIA vormt de frontlinie tegen cyberdreigingen en beschermt de netwerken van de NAVO.

- 11. LUCHTWACHTTOREN**
Tijdens de Koude Oorlog zijn in Nederland 279 luchtwacht-torens gebouwd. Slechts twee daarvan waren bakstenen gebouwen: Luchtwachtoren 5C1 in Scheveningen en Luchtwachtoren 5D1 in Oude Wetering. Van 1953 tot 1964 was de Scheveningse toren in gebruik bij het Korps Luchtwachtdienst.

- 12. FREDERIKKAZERNE**
De Frederikkazerne werd kort voor de Tweede Wereldoorlog gebouwd. In het gebouw Admiraliteit, dat in 1983 in gebruik werd genomen door het marinehoofdkwartier, bevond zich tot 2018 de Defensie Materieel Organisatie (tegenwoordig genaamd het Commando Materieel en IT). In een circa tien verdiepingen hoog kantoorgebouw is het hoofdkwartier van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) gevestigd.

INSTELLINGEN VAN VREDE EN INTERNATIONAAL RECHT

- 13. INTERNATIONAAL STRAFHOF**
Het Internationaal Strafhof (ICC) onderzoekt en berecht personen die worden beschuldigd van de ernstigste misdaden die de internationale gemeenschap aangaan: genocide, oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en het misdrijf agressie. Het Hof neemt deel aan een wereldwijde strijd om een einde te maken aan straffeloosheid. Momenteel zijn 124 landen lid van het ICC.
- 14. GEVANGENIS SCHEVENINGEN**
De Detentie-eenheid van de Verenigde Naties (UNDU) is gevestigd in de Scheveningse gevangenis. De eenheid heeft een autonome managementstructuur, maar maakt gebruik van een aantal faciliteiten die beschikbaar zijn in de Nederlandse gevangenis. Verdachten en veroordeelden van het Joegoslaviëtribunaal en van het Internationaal Strafhof verblijven er in voorlopige hechtenis onder verantwoordelijkheid van de Verenigde Naties.
- 15. INSTITUUT CLINGENDAEL**
Buitenplaats Clingendael was in de Tweede Wereldoorlog de residentie van rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart. In 1982 betrof het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen het landhuis. Het instituut werkt voor de publieke en private sector, waaronder beleidsmakers, bedrijfsleiders, de Nederlandse strijdkrachten, wetshand-havingsinstanties, diplomaten, politici en ngo's.

SCAN HERE FOR ENGLISH

STICHTING HOPE GEEFT NIET OP

Kunst maken brengt kinderen van Gaza licht en vreugde

Het werk van de Stichting HOPE in Gaza wordt steeds gevaarlijker, 'daar zijn geen woorden voor'. Maar ze gaan toch door.

Foto: Mohammed Shurrab

Door Georg Frerks

Gaza, dagelijks nieuws. Iedereen heeft een beeld bij de verschrikkingen die zich daar afspelen. De Haagse beeldhouwer Ingrid Rollema en haar collega Suzanne Groothuis houden via de app dagelijks contact met de mensen die ze zo goed kennen. Via Stichting HOPE steunt Rollema al meer dan dertig jaar artistieke projecten voor kinderen in Gaza.

"Eerder werd er dan ook nog wel eens een keertje gelachen. Dat is nu over. De honger is de boosdoener. Je ziet mensen verslappen, stemmen worden zwakker, de hersenen werken minder, het denken wordt moeilijker. Je voelt ze letterlijk langzamerhand verdwijnen. Kinderen vallen uit de schoolbankjes. Een vader op zoek naar voedsel voor zijn gezin viel dood neer. Honger wordt ingezet als wapen. Israël wil de mensen murw slaan en verdrijven. Alles wat de mensen in leven en op de been houdt, wordt vernietigd. Het begon met bakkerijen, toen volgden de ziekenhuizen en het medisch personeel. Eten en medicijnen worden tegengehouden en journalisten die hiervan verslag doen, worden vermoord. Nu richt Israël zich op het weefsel van de maatschappij en worden communitywerkers zoals wij die hebben, ook doelwit. Mijn lichaam loopt hier in Den Haag rond, maar mijn hoofd is

voortdurend in Gaza. Vergeleken met wat daar aan de hand is, voelen de dagelijkse dingen van hier zo banaal. Ik zou eigenlijk beelden moeten maken, maar dat lukt me niet. Ik kan me niet losmaken van wat er in Gaza gebeurt. Daar zijn geen woorden meer voor. De titel van ons jaarverslag over 2024 luidt dan ook 'No words'."

KUNST HEELT

In haar gezellige, rommelige atelier in de Haagse binnenstad staat het vol met beelden en materialen. Zij vertelt hoe zij in contact kwam met de Palestijnse kinderarts Fathi Arafat. "Fathi had gevoel voor het helende aspect van kunst als aanvulling op zijn medi-

'Kinderen vallen uit de schoolbankjes'

sche werk. Bij mijn eerste bezoek aan Gaza had ik vier potloden meegenomen. Een meisje dat al twee jaar niet had gesproken, sprak voorzichtig enkele woorden na een week tekenen. Dat is me altijd bijgebleven." De bevolking van Gaza is jong: 65 procent van de inwoners is jonger dan 25 jaar.

Veel kinderen zijn als gevolg van de omstandigheden getraumatiseerd. Rollema: "De kunsten zetten aan tot verbeelding en helpen zo zelfrespect en zelfvertrouwen op te bouwen."

Stichting HOPE werkt met lokale kunstenaars en organisaties. Er is een Art Academy opgezet en een breakdance-school. In de Open Studio in Khan Younis zijn onder meer een Art Lab, een atelier voor beeldende kunst, een computerruimte en een bibliotheek gevestigd. Met al deze activiteiten worden tot nu toe zo'n duizend kinderen per dag bereikt. "Een van de medewerkers, Mustafa, filosofeert met de kinderen over allerlei vragen die spelen, zoals 'kun je houden van iemand die je niet kent?' Ook maakt hij samen met de kinderen gedichten om hun gedachten te verzetten. Ingestorte gebouwen en autowrakken worden beschilderd. Zo wordt van hun kapotte wereld toch iets moois gemaakt. De kinderen kijken tussen de puinhopen naar een poppenkast. Zo breng je de menselijkheid en een positieve instelling weer een beetje terug en verlies je de menselijke waardigheid niet uit het oog."

PLATGEBOMBARDEERD

Door de situatie wordt het steeds gevaarlijker en moeilijker met het werk door te gaan. Een aantal gebouwen waar de stichting en haar partners in werken is platgebombardeerd. Onlangs nog kwamen twee

medewerkers om: Dorgham en Ahmed. Dorgham maakte talloze kinderen in vluchtelingenkampen blij met zijn theater, reizende bioscoop en de opblaaszwembadjes waarin ze konden spelen. Ahmed was medeoprichter van de breakdance-academie. "Toch blijft het belangrijk nog een sprankje licht te kunnen brengen in deze vreselijke tragedie."

Rollema ervaart dat in Nederland steeds meer wordt meegeleefd met de bevolking van Gaza. De stichting krijgt op dit moment heel veel steun. Dat is hartverwarmend. Ook zijn er uitwisselingen tussen schoolklassen in Gaza en Nederland. Er was een correspondentie opgestart via tekeningen. Een nieuw project staat op stapel waar de kinderen hun dagboekjes gaan delen. De bedoeling is dat ze in de toekomst recepten van hun favoriete eten uitwisselen. Zodat er op Nederlandse scholen Arabisch eten wordt gemaakt. Door de hongersnood ligt dit project natuurlijk stil.

De solidariteit is erg bemoedigend en houdt Rollema op de been. "De financiële steun die de stichting ontvangt, is hard nodig om alles weer op te bouwen. Het klinkt misschien raar, maar het maken van kunst zal ook dan weer wat licht en vreugde onder de getraumatiseerde kinderen van Gaza brengen."

SCAN HERE
FOR
ENGLISH

Wie zich durft uit te spreken, zal groeien

Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog sprak Charlie Chaplin op het witte doek de wereld toe in een van de beste speeches over vrede en recht ooit. Wie schrijft nu de beste speech met deze scène uit ‘The Great Dictator’ als inspiratiebron? We kozen uit de mooie inzendingen de speech van **Peter den Hollander**. Hij ontvangt het boek ‘De droom van Den Haag’ van Benjamin Duerr. Ook de winnaars van de tweede en de derde prijs, **Bram van Dijk** en **Tom Nathans**, krijgen dit boek toegestuurd.

BESTE SPEECH

Durf mens te zijn in de veiligheid van vrijheid

Door Peter den Hollander

Laten we eerlijk zijn: we leven in een tijd waarin alles snel lijkt te moeten gaan.

We moeten presteren, reageren, voldoen aan normen waarvan we de essentie nauwelijks kennen. En tussen al die deadlines en meningen door wil ik één existentiële vraag stellen. Iets groots, misschien. Maar ook iets heel menselijks.

Wat betekent het om vrij te zijn?

Niet vrijheid als ‘doen wat je wilt’, maar als ‘echt durven kiezen’. Spinoza zei: je bent pas vrij als je begrijpt waarom je doet wat je doet. Vrijheid ontstaat uit inzicht. Niet uit impuls, maar uit bewustzijn. Het vraagt lef. Lef om stil te vallen, om te twijfelen, om niet mee te lopen omdat je denkt dat het zo hoort. En dát is precies wat nodig is om vrijheid te ervaren: mensen die bewust kiezen, niet alleen voor zichzelf, maar juist ook voor de ander.

Maar echte vrijheid kan niet zonder veiligheid. Niet de veiligheid van regels en camera’s, maar die van vertrouwen. Van zien en gezien worden. Van ruimte krijgen om te vallen en weer op te staan. Ik zie het in het onderwijs: wie zich veilig voelt, durft zich uit te spreken – en zal groeien. Dus laten we voor elkaar de ruimte maken waarin veiligheid in dienst staat van vrijheid, in plaats van vrijheid te begrenzen. Laten we stoppen met elkaar te veroordelen om meningen, met hokjesdenken. En laten we, oprecht en zonder cynisme, naar elkaar luisteren. Dát geeft zowel vrijheid als veiligheid.

Den Haag is niet voor niets de stad van vrede en recht. Het Vredespaleis, gebouwd met het geld van Carnegie, is een symbool van iets wat wij zelf moeten belichamen: een samenleving waarin verschil niet wordt gevreesd, maar gerespecteerd.

En menselijkheid? Dat betekent: respect hebben voor de vrijheid en veiligheid van jezelf én van de ander. Het zit in het moment dat je besluit iemand niet te cancellen vanwege een andere mening – maar juist dan het gesprek aan te gaan. Hugo de Groot geloofde dat redelijkheid sterker is dan retorisch geweld. Dat geloof hebben we vandaag meer dan ooit nodig.

Dus mijn oproep is simpel: wees nieuwsgierig. Naar jezelf. Naar de ander. Vraag je af wat vrijheid écht betekent als je er kritisch naar kijkt.

Durf mens te zijn – in vrijheid en veiligheid, niet alleen als je sterk bent, maar juist ook in je twijfel, want daar begint het verschil.

COLOFON

De VREDE & RECHT krant is een initiatief van Stichting TOEN in partnerschap met Den Haag Centraal (DHC) en The Hague Humanity Hub

Redactie
Willem van der Ham, Georg Frerks,
Herman Rosenberg en Sacha Celine Verheij

Eindredactie
Herman Jansen

Vormgeving
Anneke de Zwaan

Productie
Rob Jurriaans

De eerste Haagse krant van Vrede en Recht verscheen vorig jaar september. Gemist? Download hier uw digitale exemplaar

www.naartoen.nl

Deze krant is mede mogelijk gemaakt door het Vfonds, gemeente Den Haag, Stichting Luis in de Pels, provincie Zuid-Holland en het ministerie van Defensie.

Tachtig jaar vrijheid/tachtig jaar VN. Internationale Dag van de Vrede, vredesweek

JUST PEACE WEEKEND IN SEPTEMBER

Op 20 en 21 september vieren we samen met The Hague Humanity Hub, Pax, de provincie Zuid-Holland en de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties tachtig jaar vrijheid/tachtig jaar VN. Locatie onder meer de Commandobunker in Clingendael, einde Wassenaarseweg. Programma: Vredesmarkt, film, voorstellingen, lezingen, workshops en tentoonstellingen.

Niets doen is geen optie

20 — 28 sept '25
vredesweek.nl

